Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

Туркистон

YOŞLARNING IJTIMOIY – SIYOSIY GAZETASI | 1996 йил 17 апрель. Чоршанба. № 23 (14321)

КЕЛАЖАГИНИ ЎЗ ҚЎЛИ БИЛАН ҚУРАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОНГА ХАЛАҚИТ БЕРМАНГ!

Аввал хабар қилганимиздек, 12 апрель куни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Тошкентдаги дипломатик корпус вакиллари, республика ҳамда хориж журналистлари билан учрашди.

Ўзбекистон раҳбарининг ушбу учрашувда сўзлаган нутқи оммавий ахборот воситаларида эълон қилинган эди. Бугун эътиборингизга Ислом Каримовнинг журналистларнинг саволларига жавобларини ҳавола этамиз.

Моника Уитлокк, Би-Би-Си (Англия): Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон ва Россия ўртасида тузилган шартнома кўпчилик учун мавҳум иборалардан иборат: уларда аниқ-равшан гаплар йўқ. Агар мумкин бўлса, ўзингиз тилга олган, давлатлардан устун турувчи тузилмалар тўғрисидаги маълумотларни қаердан билиб олганингизни сўзлаб берсангиз.

И.КАРИМОВ: Агар сиз мазкур ҳужжатлар билан синчиклаб танишганингизда (дарвоқе, улар ҳали ҳеч қаерда чоп қилинган эмас), саволингизга жавоб топган бўлардингиз.

Тўртлар шартномасининг 17- ва 24-моддаларида таъкидланганидек, давлатлардан устун турувчи тузилмалар, яна ҳам аниқроғи, Давлатлараро Кенгаш, Парламентлараро комитет ҳамда Интеграцион комитет тузиш кўзда тутилган. Мазкур ҳужжатларда олий ва ижроия органлари ўша Ҳамжамият таркибига кирувчи республикаларнинг ташкилотлари ва органлари бажариши мажбурий бўлган қарорлар қабул қилиш ҳуқуқига эга экани таъкидланади.

Чамаси, сиз ўша ҳужжатларни имзолаш чоғида берилган баландпарвоз баёнотлар мазмуни билан яқиндан танишиш имкониятига эга бўлмагансиз.

Биз куни кеча Россия Ташқи ишлар вазирлиги тарқатган бир ҳужжатни олдик. Унда ўша шартномаларнинг моҳияти изоҳланган.

Ва ниҳоят, Ўзбекистон Республикаси Президенти сифатида мен ҳам мазкур ҳужжатларни имзолашга таклиф этилган эдим. Шунинг учун ҳам мен бу тайёрланган лойиҳаларнинг муайян моддалари билан батафсил танишиб чиқиш имконига эга бўлган эдим.

Менинг бундай хулосалар чиқаришимга асос берган манбалар ана шулардир.

Имтиёз ул-Ҳақ, "Навои вақт" газетаси (Покистон): Яқин вақт ичида Тошкент ёки Самарқандда Покистоннинг йирик тижорат банки очилишига умид боғлаш мумкинми? Ўзбекистон-Покистон савдо палатасини ташкил этиш имконияти борми?

И.КАРИМОВ: Ўзбекистонда қўшма корхоналар ва бошқа қўшма тузилмалар ташкил этиш бўйича қонунлар қабул қилинган. Бунинг учун қонуний асос яратилган. Покистон ҳам бу ерда ўша қонунлар асосида сиз айтаётган тузилмаларни ташкил этиши мумкин.

Ёқуб Турон, "Озодлик" радиоси: Марказий Осиёда жойлашган уч мамлакат - Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон ягона иқтисодий макон тузиш юзасидан шартномага қўл қўйган эди. Қозоғистон ва Қирғизистон сиз эслатиб ўтган Тўртлар шартномасини имзолагандан сўнг бу икки мамлакат билан Ўзбекистон ўртасидаги муносабатларни қайта кўриб чиқиш ниятингиз борми?

И.КАРИМОВ: Йўқ, бизнинг бундай ниятимиз йўқ. Шу жавоб билан ҳам чекланишим мумкин эди.

Лекин сизни ҳурмат қилган ҳолда бу масалага сал кенгроқ тўхталмоқчиман. Гап шундаки, ҳар бир раҳбар Марказий Осиё минтақасида мавжуд воқелик билан ҳисоблашишга мажбур. Марказий Осиё мамлакатлари интеграциясини вужудга келтириш, ягона иқтисодий макон яратиш тўғрисида гапирганда, аввало, бундан бир йил олдин имзоланган битимни эсга олиш керак.

Бундай интеграция ҳар бир давлатнинг манфаатларига мос келади. Бизни бирлашишга бир тарафдан халқларимиз, иккинчи тарафдан эса минтақа эҳтиёжи ундамоқда.

Менинг сизга маданий, тил ва маънавий илдизларимиз бирлиги, шу минтақада истиқомат қилаётган ҳар бир қозоқ, туркман, ўзбек, қирғиз ва тожикнинг руҳидаги бирлашишга бўлган интилиш тўғрисида гапириб ўтиришим шарт бўлмаса керак. Агар биз буни ҳисобга олмасак, тарих бизни кечирмайди.

Сиз тилга олаётган Тўртлар шартномасида унинг иштирокчиларига бошқа давлатлар билан мустақил равишда муносабат ўрнатиш ва шартномалар тузишга изн берадиган модда бор.

Муҳими, мен дўстим Нурсултон Назарбоевни Қозоғистоннинг ва бутун минтақамизнинг ватанпарвари деб биламан. Асқар Акаев тўғрисида ҳам шуни айтишим мумкин.

Булар барчаси бизнинг ҳамкорлигимиз учун шарт-шароит яратади.

Ю.Галимов, "Деловой мир" (Россия): Жаноб Президент, Сиз Россия ҳамон Ўзбекистоннинг асосий иқтисодий шериги бўлиб қолаётгани тўғрисида гапирдингиз. Бу икки мамлакатнинг кўплаб бизнесменларига ҳам тааллуқли. Бизнинг ўқувчиларимизни шундай савол қизиқтиради: зикр этилган тўрт давлатнинг ўзаро сиёсий ва иқтисодий яқинлашуви валюта бозори шаклланишига қандай таъсир кўрсатади? Мен МДҲ ҳудудида "юмшоқ" валюталарнинг курсини аниқлаш механизми, давлатлар ўртасидаги тўловлар механизмини назарда тутяпман.

И.КАРИМОВ: Менинг Тўртлар шартномаси қатнашчилари номидан гапириш ваколатим йўқ. Шунинг учун фақат ўз мулоҳазаларимни билдиришим мумкин. МДҲ доирасида имзоланган битимларда сиз сўраётган муаммоларни ҳал этишнинг анча мақбул йўллари кўзда тутилган. Булар сирасига божхоналар иттифоқи, тўловлар иттифоқи тўғрисида битимлар имзолаш ва ундан кейин валюта иттифоқи тўғрисидаги битим билан боғлиқ масалаларни ечиш кабиларни киритиш мумкин.

Бугун божхоналар иттифоқи унинг таркибига кирган мамлакатлар ўртасидаги тўсиқларни олиб ташлаш, товар айланмасини кескин кўпайтириш имконини берди, деб гапирилганда, ўз-ўзидан бир савол туғилади. Агар тўловлар ҳамда бунинг учун маърифий меъёрлар яратиш билан боғлиқ муаммолар ҳал этилмаса, товар айланмасининг ўзи давлатларнинг маърифий муносабатларида ҳеч нарсани англатмайди. Энди айтинг-чи, қайси корхона, қайси савдо тузилмаси, ўзаро тўловлар таъминланмай туриб, бошқа мамлакатга товар юбориши мумкин? Ахир бугунги кунда Россия корхоналари ўртасидаги ўзаро қарзлар миқдори, Россиянинг ўз матбуоти хабарларига қараганда, ниҳоятда кўпайиб кетган. Афсуски, улар камаймаяпти. Мазкур принципиал масалани ҳал этмай туриб, қандай қилиб савдо айланмаси тўғрисида гапириш мумкин? Агар Россиянинг ўзида тўловлар масаласи ҳал этилмаса, қандай қилиб уларни давлатлар ўртасида ҳал этиш мумкин?

Валюта ва валюта курси тўғрисида гапирадиган бўлсак, бу масалани ҳал этиш ўта муҳим, бундан кейинги барча муносабатларимиз шу билан бевосита боғлиқдир. Россия Давлат банки бошқарувчиси жаноб Дубинин яқинда Россия тез орада Халқаро валюта фонди билан валютани жорий ҳисоб-китоблар бўйича конвертация қилишга тегишли битимни имзолашга ва мазкур фонд Уставининг 8-бандига қўшилишга тайёр эканини билдирди. Демак, ҳозирча валюта эркин конвертация қилинмайди, бироқ жорий ҳисоб-китоблар конвертация этилади. Бу Россия рублининг катта ютуғидир.

Бизга маълум бўлишича, бугунги кунда Россиянинг олтин-валюта ресурслари, заҳираси 14 млрд. АҚШ долларини ташкил этади ва бу Россиянинг уч ойлик импортини таъминлаши мумкин. Бу миллий валютани конвертация қилишнинг асосий шартларидан биридир. Россия билан савдо-сотиқ қилишни истаётган шерикларнинг аҳволи қалай, улар ҳам Россия билан тенг бўлишга тайёрми? Мендаги маълумотларга қараганда, Ўзбекистон собиқ совет республикалари ичида бу масалада Россия билан бир қаторда тура оладиган ягона мамлакатдир. Буни Халқаро валюта фонди ҳам тасдиқлайди.

Заҳираларимиз, жумладан, олтин-валюта заҳираларимиз билан импорт операцияларни уч ой эмас, олти ой ҳам кафолатлаш имкониятига эгамиз. Россия ўз рублини қандай кафолатлаган бўлса, миллий валютамизни биз ҳам барча мезонлар ва шартлар бўйича шундай кафолатлашга қодирмиз.

Бошқа давлатларга келсак, мен уларнинг ички имкониятларидан хабардор эмасман, шуни аниқ биламанки, том маънодаги савдо ва тўловни йўлга қўйиш учун барча ўша мезонларга интилиши, ўша шартларга сўзсиз амал қилиши керак.

Ш.Ғаниева (РЖТ мухбири): Муҳтарам Президент, МДҲдаги вазият Россияда воқеаларнинг бундан кейин қандай кечиши билан боғлиқ, дедингиз. Башарти сайловларда коммунистларнинг қўли баланд келса, чуқур интеграциялашув шартномасига имзо чеккан давлатлар тақдирига мазкур салбий ҳодиса қандай таъсир этиши мумкин? Россия билан Ўзбекистоннинг муносабатлари қандай бўлади? Воқеаларнинг қандай кечишидан қатъий назар, Россия бари бир Ўзбекистоннинг иқтисодий жиҳатдан асосий шериги бўлиб қолиши муқаррар-ку?!

И.КАРИМОВ: Агар Россияда шу воқеа юз берса, рўй-рост айтмоқчиман, вазият мушкуллашади.

Россияда коммунистлар ҳукумат тепасига келса, иқтисодиётни бошқариш, мулкчилик масалалари ва ижтимоий-иқтисодий муносабатларнинг чигаллашуви, ўзгача тартиблар ўрнатилиши турган гап. Гарчи жаноб Зюганов Давосда ва бошқа жойлардаги учрашувларида, хавотир олманглар, биз маърифий мезонлар ва қонунчиликка шак келтирмаймиз, деб жар солаётган бўлса-да, вазият кескинлашмаслигига кўзим етмайди.

Жаноб Зюгановнинг баёнотларида чалкаш, мужмал мулоҳазалар жуда кўп. Коммунистлар замони келса, собиқ Иттифоқ ҳудудидаги давлатлар ўтмоқчи бўлган бозор иқтисодиёти муносабатлари мезонлари чиппакка чиқиши шубҳасиз. Бозор иқтисодиёти муносабатлари билан коммунистлар ўз дастурларида олға сураётган ғоялар, йўл-йўриқлар шу қадар йироқки, бу илон билан типратиконни чатиштиришдек гап.

Сайловда коммунистларнинг ютиб чиқиши, аввало Россиянинг ўзини умумжаҳон тараққиётидан бир неча йиллар орқага улоқтириб юборади ва табиийки, бу ҳол Россиянинг бошқа давлатлар билан, аввало МДҲ давлатлари билан ўзаро муносабатларига путур етказади. Комил ишонч билан айтаманки, Ўзбекистон ҳеч қачон орқага қайтмайди. Менинг қатъий фикрим шу.

Х.Убайдуллаев, Би-Би-Си мухбири: Президент жаноблари, агар янглишмасам, ўтган йилнинг охирида Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган бир мажлисда, сиз Ўзбекистон матбуотини аямасдан танқид қилдингиз. Мана, орадан анча вақт ўтди. Ўзбекистон матбуоти ва телевидениесига бугун сиз қандай баҳо берган бўлардингиз?

И.КАРИМОВ: Жуда яхши савол бердингиз. Матбуот ва ахборот воситаларини тўртинчи ҳокимият сифатида эътироф этиш ҳуқуқий давлат оёққа туришининг муҳим шартларидан бири эканлиги бугунги кунда ҳеч кимга сир эмас. Модомики, Ўзбекистон эркин, очиқ ҳуқуқий демократик давлат қуришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган экан, бу шартларни сўзсиз бажариши керак. Мамлакатимиз Конституцияси ва қонунлари ҳам айнан мазкур мезонлардан келиб чиқиб яратилди.

Афсуски, мен буни ошкора тан олмоқчиман, республика тизимларининг нафақат ўрта, юқори раҳбарлик бўғинларида буни ҳали ҳам тўла тушуниб етмаган кишилар бор. Ўтмишнинг қотиб қолган андозалари таъсиридан қутулиш жуда қийин кечаётир. Вазиятни фармон ёки қарор қабул қилиш билан тузатиб бўлмайди. Одамларнинг, айниқса, раҳбарларнинг дунёқарашини ўзгартириш керак. Бу - ўта муҳим масала.

Газеталаримиз саҳифаларида, радио ва телевидениеда танқид пайдо бўлса, негадир уни мамлакатимизда ҳал этиб бўлмайдиган муаммолар мавжудлигининг аломати, деб тушуниш расм бўлган. Россия журналистлари билан мулоқотимда мен танқидий руҳ барча ривожланган давлатлар матбуоти, радио ва телевидениеси учун хослигини, пировардида бу услуб олға силжиш, эришилган ютуқлардан эсанкираб қолмасликнинг таъсирчан, изчил омили эканлигини такидлаган эдим. Ҳар бир инсон, хусусан раҳбар ўз камчиликларини кўриб туриши, бу қусурлардан тезроқ қутулишга ва ўз қобиғига ўралиб қолмасликка ҳаракат қилиши керак. Бу коррупцияга ва қонунбузарликка қарши курашнинг энг муҳим шартидир.

Туман, шаҳар, вилоят хокими ёки бирор-бир вазир газетада танқид қилинса, осмон узилиб ерга тушгандай бўлади. Албатта, танқид холис бўлиши, кишилар шахсиятига иззат-нафсига тегмаслиги керак.

Лекин танқиднинг бўлиши шубҳасиз. Бусиз ҳаётимизни, тараққиётимизни тасаввур этиш қийин.

Масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Бу журналистларнинг савияси билан боғлиқ. Хўш, журналистларимизнинг ўзлари шу вазифани адо этишга, холис ёндошувга тайёрмилар? Афсуски, ўз фаолиятини мазкур мезонлар билан ўлчайдиган, мулоҳаза юритадиган мухбирлар ҳали жуда кам.

Европа Иттифоқининг ТАСИС дастури, Европа мамлакатлари ва АҚШ билан ҳамкорлик тизими бўйича Ўзбекистонда ўтказилаётган турли тадбирларни мен чин юракдан қутлайман, қўллаб-қувватлайман, улар ҳамкасбларига касбий маҳорат сирларини эгаллашда яқиндан ёрдам беришяпти. Би-Би-Си мониторинг ваколатхонасининг Ўзбекистонда олиб бораётган ишлари диққатга сазовор. Мамлакатимизда куни-кеча "Озодлик" радиостанциясининг ваколатхонаси ҳам иш бошлади. Ўзбекистонда Си-Эн-Эн ва жаҳоннинг бошқа етакчи телевидение ва радиостанциялари ҳам ўз ваколатхоналарини очишса, журналистларимиз Ғарб матбуоти вакиллари билан бақамти ҳамкорлик қилиб, газеталарнинг қўшма сонларини чоп этишса, мен жуда мамнун бўлардим. Етакчи газеталаримиз хорижий тилда илова ёки махсус сонлар тайёрлашса, кейин ўзбек тилига ўгирилса ёки аксинча, ўзбек тилидан бошқа тилга таржима қилинса, бунинг нимаси ёмон?!

Яна такрорлайман: мақола ва газета сонларини тайёрлашда катта тажрибага эга бўлган хорижий журналистларнинг мухбирларимиз билан ҳамкорлик қилиши жуда муҳим. Ҳамкорликнинг мазкур янги тармоғи сир-синоатларини эгаллашда бизга яқиндан ёрдам берган бўлардингиз.

Биз дунёга юз очдик деганда, қилишимиз керак бўлган ишларнинг нари борса ярмини тасаввур этамиз, холос. Ваҳоланки, биз бизнесменларга, молия, тижорат тизимларига хорижий компанияларга эмас, аввало Ғарб матбуотига юз буришимиз, чет эллик мухбирлар ва Ғарб оммавий ахборот воситалари вакилларига газеталаримиз саҳифаларидан кенг ўрин беришимиз керак.

Хуллас, қисқача қилиб айтганда, ахборот воситаларининг бугунги аҳволи мени қониқтирмайди.

Т.Қоратоев, Ўзбекистон телевидениеси мухбири: Муҳтарам Президент, собиқ Иттифоқни тиклашга доир масалага сиз аниқ, қатъий фикрингизни айтдингиз. Бошқа мамлакатлар, дейлик МДҲга аъзо Тожикистон, Туркманистон, Грузия, Арманистоннинг мазкур масалага муносабатлари сизга маълумми? Уларнинг Тўртлар шартномасига қўшилиш эҳтимоли борми?

И.КАРИМОВ: Бир эмас бир неча марта айтдим: мазкур шартномага қўшилиш ёки бошқа шартномаларга имзо чекиш алоҳида олганда ҳар бир давлатнинг ички иши.

Мен ўз маърузa ва суҳбатларимда бир неча марта такрорлаганманки, бошқа мамлакатлар бу шартномага қўшиладими ёки қўшилмайдими, шартномани имзолайдими-йўқми — бу ҳар бир давлатнинг ўз ҳуқуқи ва ички ишидир. Ҳар бир мустақил давлат бугун ўз тақдирини ўзи ҳал қилмоқда ва халқи олдида ҳам ўзи жавоб беради. Шартномага ким қандай қараётганини менинг чиқишларимдан эмас, матбуотдан ўқиб, коса тагида ним коса борлигини мулоҳаза қилиш керак.

Р.Тэлль, "Рабочая трибуна" газетаси мухбири: Ўзбекистоннинг МДҲ доирасига кирмайдиган бирон-бир битимда қатнашишини қатъий рад этадиган қандайдир бирорта бошқа таклифи борми? Агар бўлса, бу таклифни сиз МДҲ давлатлари раҳбарларининг Москвада бўладиган учрашувида ўртага қўясизми?

И.КАРИМОВ: Мен ўзимнинг Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги мухбирининг саволларига берган жавобларимда собиқ Иттифоқ ҳудудида бўладиган ҳар қандай интеграцияга қўшилишимизнинг бешта шартини айтиб ўтган эдим. Буларни яна такрорлаб ўтаман.

Биринчидан: бу ихтиёрийлик, тенг ҳуқуқлилик, мустақилликни сақлаб қолиш.

Иккинчидан: интеграцияга қўшилаётган ҳар бир давлат бир хилдаги қонуний базага, бир хилдаги ислоҳотлар йўналишига эга бўлиши лозим.

Учинчидан: интеграцияга қўшилаётган давлатлар ўз режаларини бировлар ҳисобига тузмаслиги, яъни боқимандаликка йўл қўймаслиги керак.

Тўртинчидан: интеграция жараёнларини сунъий тарзда тезлатиш керак эмас. Интеграция бу - ўта жиддий ва узоқ давом этадиган жараёндир. Уни амалга ошириш учун аниқ шарт-шароитлар яратилмоғи лозим.

Бу жараёнларни сунъий равишда тезлаштириш жуда хавфли. Ва сўнгги - **бешинчи шарт,** интеграцион жараёнларга мафкуравий тус бермасликдир. Аравани отдан олдин қўйиб бўлмайди.

Давлатлараро тизимлар тузиш, шундан кейин иқтисодий масалаларни, иқтисодий интеграцияни ҳал этиш биз учун мутлақо номақбулдир.

Иқтисодий вазият, ягона иқтисодий ҳудуд табиий суратда етилиши ва амал қилиши керак. Шундан кейингина интеграциянинг бошқа шакллари, жумладан, сиёсий интеграция пайдо бўлишига майдон яралади.

Энди менинг ҳам сизларга бир савол беришимга ижозат этсангизлар: **интеграциябозлик хуружи қаердан келиб чиқди ўзи? Бу сўзсиз амалга оширилиши зарур бўлган мақсадми?** Негадир бирор мамлакат интеграцияга қўшилмаса, эртагаёқ ҳалокатга учрайди, деган башоратларнинг замирида нима бор?

Интеграция ғоясини чайқовга солмаслик керак. Интеграция ва кооперация тараққиётга, иқтисодий юксалишга хизмат қилмоғи, иқтисодий ўсиш ва юксалиш йўлида ўртадан тўсиқларни кўтармоғи лозим.

Бунинг учун ҳар бир давлат аввало ўз кучига таяниб нимадир қилиши лозим. Ислоҳотларни ўтказиш баробарида қонуний ва ҳуқуқий асослар яратиш, одамларни ўқитиш, фойдаланилмаётган имкониятларни ишга солиш, қўшма корхоналар ташкил этиш, инвестицияларни топиш ва жалб этиш, янги иш жойларини яратишни ўрганиш зарур. Бу — олға боришимизнинг бош шартларидан бири. Биз Ўзбекистонда ўз келажагимизни шундай тасаввур этамиз. Шу ва фақат шу асосда интеграция имкониятларидан фойдаланиш, оқилона кооперация йўлидаги турли тўсиқларни олиб ташлаш лозим бўлади. МДҲ доирасида қабул қилинган ҳужжатларнинг ўзи интеграция учун етарли даражада асос яратади. Биз эса бошланган ишни охирига етказмай, қабул қилинган қарорларни амалга оширмасданоқ улардан юз ўгирамиз ва яна янгидан-янги иттифоқлар тузмоқчи бўламиз. Бу қандайдир интеграция ўйинига, ўйин бўлганда ҳам сўнгсиз ўйинга айланиб қолмоқда. Яқинда мен оддий бир одамдан бу жараёнлар ҳақида ғалати бир таърифни эшитдим. Унинг айтишича, беш йил ағдар-тўнтар қилишди, энди яна беш йил қайтадан тиклашади. Халқ эса кутиб туравераді. Бу - одамларни кундалик муаммолардан чалғитишга, моҳиятан камчиликлар учун масъулиятдан қочишга қаратилган хатти-ҳаракатдан ўзга нарса эмас. Бу - оддий одамнинг фикри.

Ю.Черногаев, "Постфактум" ахборот агентлиги: Ижозатингиз билан бир вазиятни аниқлаштириш учун шундай савол бермоқчи эдим. Бу бизнинг Қозоғистон ва Қирғизистон билан чегараларимиздаги ўта либерал божхона тартиби билан боғлиқдир. Бу икки мамлакат Тўртлар битимини имзолагани сабабли божхона тартибида ўзгаришлар бўладими? Сиз ушбу ҳужжатларни имзолашимиз учун Ўзбекистон аллақандай бир тазйиқни сезиб турибди, деб айтдингиз. Бундай тазйиқ қай шаклда амалга оширилмоқда?

И.КАРИМОВ: Бизнинг тарафимиздан мол айирбошлашни чегараловчи, одамларнинг ўзаро муносабатларини чекловчи, умуман бу икки мамлакат билан мавжуд ҳамкорликни чекловчи бирон - бир қўшимча тадбир амалга оширилмайди. Мен буни қатъий айтаётирман. Биз бу ҳолга йўл қўймаймиз ҳам.

Иккинчи саволингизга келсак, айтишим кераккки, мен бизга тазйиқ кўрсатиляпти деганим йўқ, сўзма-сўз айтганда, бизни астойдил таклиф қилмоқдалар, дедим. Кўриб турибсизки, бунда фарқ бор. Мен сизларни бу масалаларга жиддий ёндашишга даъват этаман.

Агар кескинроқ гапирган бўлсам, шу боисданким, мен собиқ Иттифоқ у ёки бу шаклда қайта тикланиши эҳтимоли ҳақида эшитишни қатъиян истамайман. Мен бу Иттифоқни ич-ичидан яхши биламан.

Унинг барча иллатлари ва Ўзбекистон халқи учун номақбуллигини яхши биламан.

Афсуски, инсоннинг хотираси унутиш касалига гирифтордир. Аммо мен 83-йилдан то 89-йилгача бўлган яқин тарихимизни, бизнинг бошимиз узра, ўзбеклар ва Ўзбекистон узра қандай бебошликлар - қонунга хилоф ишлар амалга оширилган даврни асло унута олмайман. Ўша манзаралар ҳали-ҳамон кўз ўнгимда турибди. Улар хусусида юрагим тўлиб, ҳисҳаяжонга берилмасдан гапиролмайман. Ўзбекистонда қандай мудҳиш ишлар қилинган бўлса, ҳаммаси КПСС МК ва Сиёсий Бюросининг хоҳиш-иродаси билан содир этилган.

Биздан сўрамай-нетмай, розилигимизни олмай яна орқага қайтайлик, яна бирга яшайлик, деб турадиган Е.Лигачёвга ўхшаш кимсалар пайдо бўлгандан кейин, мен ҳаяжонимни босиб гапиролмайман. Ёки Лукьяновни олайлик... Қирғизистон билан чегарада, Ўшда фожеалар юз бериб турганда, мен унга Тошкентдан туриб уч марта қўнғироқ қилдим. Горбачев ҳақида, шахсан ўзим гаплашган бошқа "арбоблар" ҳақида гапириб ўтирмайман.

Мен уларга шахсан мурожаат қилиб, одамлар ўлмоқда, тўкилаётган қон эрта-индин бутун Ўрта Осиёни хонавайрон этади, деб худонинг зорини қилдим, ёрдам беринглар, деб қанчалар ёлвордим. Қанақа жавоб олдик бу мурожаатларга? Фақат ўзимиз - ўзбеклар ва қирғизлар бу муаммони ҳал қилдик. Фақат ақл-идрок, фақат ақл-фаросат, одамларимизнинг яхши ният ва олижанoблиги ўша даҳшатли фалокатнинг олдини тўсди. Шу боис айтмоқчиман, менинг яккаю ягона хоҳишим - Ўзбекистонга ҳеч ким халақит бермасин! Ўз келажагини ўз қўллари билан барпо этаётган бошқа республикаларга ҳам халақит берилмасин!

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Ф. ЗОКИРОВНИ «ШУҲРАТ» МЕДАЛИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик самарали хизмати, республикада эстрада санъатини ривожлантиришга қўшган ҳиссаси ҳамда ижтимоий ҳаётда фаол қатнашаётганлиги учун Ўзбекистон халқ артисти Фарруҳ Зокиров «Шуҳрат» медали билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1996 йил 16 апрелда бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган банклари иштирок этди.

Сотув ҳажми 36,92 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати — 36,80 сўм даражасида қайд этилди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1996 йил 17 апрелдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	28,96
1 Австрия шиллинги	3,47
1 Англия фунт стерлинги	55,56
10 Бельгия франки	11,87
1 Голландия гульдени	21,83
10 Греция драхми	1,51
1 Дания кронаси	6,32
1 БАА дирхами	10,02
1 АҚШ доллари	36,80
1 Миср фунти	10,82
1 Ирландия фунти	57,34
1 Исландия кронаси	0,55
10 Испания песети	2,92
100 Италия лираси	2,34
1 Канада доллари	27,14
10 Хитой юани	0,44
1 Қувайт динори	122,58
100 Ливан фунти	2,33
1 Малайзия ринггити	14,70
1 Германия маркаси	24,40
1 Норвегия кронаси	5,65
1 Польша злотийси	14,01
10 Португалия эскудоси	2,37
1 Сингапур доллари	26,09
1000 Туркия лираси	0,50
1 Финляндия маркаси	7,79
1 Франция франки	7,18
1 Швеция кронаси	5,46
1 Швейцария франки	29,92
1 ЭКЮ	45,62
10 Жанубий Корея вони	0,47
10 Япония иенаси	3,40
1000 Россия рубли	7,51
1000 Украина карбованеци	0,19
1000 Беларусь рубли	3,04
1 Эстония кронаси	3,06
1 Латвия лати	66,67
1 Литва лити	9,20
1 Қозоғистон тенгеси	0,56

*) — Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Ваколатли банклар эркин муомаладаги нақд валютани айирбошлаш шохобчалари орқали сотишда уларнинг сотиш ва харид қилиш қийматини талаб ва таклифдан келиб чиққан ҳолда мустақил равишда белгилайдилар. Валютани аҳолидан сотиб олишда воситачилик ҳақи олинмайди.

РЕСПУБЛИКА ТАДБИРКОРЛАРИ ҚУРУЛТОЙИ

10 апрель куни Тошкентда Ўзбекистон маҳсулот ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлари палатасининг таъсис қурултойи бўлди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси, мамлакатимиз вилоятлари, туманлари, шаҳарлари савдо ва саноат доираларининг вакиллари иштирок этди.

Қурултой арафасида бўлиб ўтган таъсис конференциясида палата раислигига сайланган А. Йўлдошев палатани ташкил қилишдан кўзда тутилган мақсадлар ва унинг вазифалари хусусида гапирди. У республикада ислохотларни чуқурлаштириш даврида тадбиркорликнинг омилкор кишилар фаоллигининг аҳамияти ортишини, кўп нарса уларнинг халқ турмушини яхшилашга, бозорни моллар ва хизматлар билан тўлдиришга, янги иш жойларини барпо этишга қаратилган ҳаракатларига, куч-ғайратларига боғлиқ эканини таъкидлади.

Палата низоми муҳокама қилиниб, қурултой делегатларининг мулоҳазалари ҳисобга олинган ҳолда қабул қилинди. Низомга мувофиқ палата ўзининг ҳудудий бўлинмаларини, уюшмалар ва иттифоқларни бирлаштиради ҳамда давлат ҳокимияти органларида уларнинг манфаатларини ҳимоя қилади. Бозор инфраструктурасини ривожлантириш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат дастурини амалга оширишда иштирок этиш, омилкор кишиларнинг ижтимоий манфаатларини муҳофаза қилиш палата фаолиятининг устивор вазифаларидандир.

Қурултойда палатанинг раҳбар органлари, унинг кенгаши ва тафтиш комиссияси сайланди.

Қурултойда Бош вазир ўринбосари, республика давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг раиси В. Чжен нутқ сўзлади.

(ЎзА).

1996 ЙИЛ — АМИР ТЕМУР ЙИЛИ

БУХОРО вилояти Ромитан шаҳри марказида буюк соҳибқирон номи билан аталувчи янги боғ барпо этишга киришилди. Уч ярим гектарли бу сўлим гўшада эртаю-кеч болаларнинг қувноқ овози янграйди, улар учун ўйин майдончалари, сузиш ҳавзалари муҳайё қилинади. Кексалар шарқона чойхонада бир пиёла чой устида суҳбат қуради.

***

ТЎРТКЎЛ тумани умумтаълим мактабларида буюк соҳибқирон ҳукмронлиги даврида илм-фан, маданият ва меъморчиликнинг ривожланиши мавзуида кўрик-танлов ўтказилди. Унда ўқувчилар билан бирга Тўрткўл шаҳрида мактабнинг ўқитувчилари, маданият муассасалари ходимлари ҳам қатнашди. Тумандаги «Ўзбекистон» мактаби ўқувчилари бу борада чуқур билимга эга эканини намойиш этиб, кўрик-танлов ғолиби бўлди.

***

НУРОТА тумани Чуя қишлоғидаги Амир Темур номли мактабда буюк саркарданинг бюсти ўрнатилди. Унинг лойиҳасини мактабнинг расм-чизмачилик ўқитувчиси У. Аҳмедов яратди.

ЖУРНАЛИСТЛАР МУЛОҚОТИ

Гулистонда оммавий ахборот воситалари ходимларининг минтақавий семинар-кенгаши бўлди. Унда Тошкент, Сирдарё ва Жиззах вилоятларида чоп этилаётган вилоят, шаҳар, туман рўзномалари муҳарририятлари, республика газеталари ва Ўзтелерадиокомпаниясининг мазкур вилоятлардаги мухбирлари қатнашди.

Кенгашда мамлактимизда бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтилаётган ҳозирги даврда матбуотнинг ўрни ва вазифалари ҳақида атрофлича фикр юритилди, маҳаллий газеталарни нашр этиш билан боғлиқ масалалар тилга олинди.

Анжуман қатнашчилари Президент Ислом Каримовнинг «Халқимизнинг йўли мустақиллик, озодлик ва туб ислоҳотлар йўлидир» китоби юзасидан давра суҳбати ўтказдилар. Унда россия Федерацияси Давлат бумасининг собиқ иттифоқни қайта тиклаш тўғрисидаги қарорига муносабат билдирилиб, давлатимиз раҳбарининг мазкур китобида бундай найрангларга кескин зарба берилганлиги таъкидланди. Президентимизнинг бу борада тутган йўли қўллаб қувватланди.

* * *

Бухоро, Навоий ва Самарқанд вилоятлари оммавий ахборот воситалари ходимларининг Самарқандда бўлиб ўтган минтақавий семинар-кенгаши ҳам ана шу масалаларга бағишланди.

Касаба уюшмаси ва ёшлар

ҒАМХЎРЛИК ОҒУШИДА

Касаба уюшмаси ҳар бир хўжалик, корхона ва ўқув юртларида мавжуд. Бу уюшма бошқа жамоа ташкилотларидан фарқли барча иш жойларида тузилиб, ёшлар ҳаётида муҳим ўрин тутади. Ҳолбуки, корхона ва ташкилотлардаги ишчиларнинг 70 фоизини ёшлар ташкил этади ва бу ёшлар касаба уюшмаси аъзоларидир. Хўш, бугунги кунда касаба уюшмалари ёшлар, ўсмирлар ўртасида қандай ўрин тутишмоқда?

Вилоятимизда 75 минг нафар талаба таҳсил олади. Уларнинг 12 минг нафари ётоқхоналарда яшайди. Айни вақтда талабаларнинг ҳолидан хабар олиб, улар соғлом ва баркамол бўлиши учун шароит яратаяпмиз. Дам олиш вақтларида мазмунли суҳбатлар, мусиқа, қўшиқ давралари уюштираяпмиз. Тошкент Давлат аграр университетининг 3 та аълочи табаласига вилоят касаба уюшмаси стипендияси тайинладик, тадбирлар ўтказишлари учун моддий ёрдамлар ажратмоқдамиз.

Шу кунларда ёшларни ҳунарга ўргатиш, бошқа касбга қайта ўқитиш ҳам муҳим масала. Чунки, жуда кўп соҳаларга мутахассис етишмайди. Қишлоқларда кўплаб ёшлар иш билан банд эмас, чунки етарли иш жойлари ташкил этилмаган. Бу борада бир қанча йиғилишлар ўтказиб, туманлардаги «Бандлик хизмати» ташкилоти ва ҳокимликлар ёрдамида амалий ишлар қиляпти. Ўтган йили 2055 киши янги касбга ўргатилди, 524 кишини эса янги ҳунарларга қайта ўқитдик. 4098 нафар йигит-қизларни ишга жойлаштирдик.

Бироқ, бу борада ҳали қиладиган ишлар кўп. Чунки, юқорида таъкидланганидек, аҳолининг 16 ёшга кирмаганларининг сони кўпчиликни ташкил этади. Ишсиз юрган ёшлар эса ҳали кўпчилик. Демак, қўшимча ишчи ўринларини ҳосил қилиш керак. Қандай қилиб? Қишлоқларда ҳақиқатан ҳам аҳолига хизмат кўрсатувчи соҳа, деярлик кам. Ахир, деҳқон этигини яматиш ёки соч олдириш учун шаҳарга бормайди-ку. Қишлоққа суратхона, сартарошхона, пойафзал устахонаси, кир ювиш тармоғи, тегирмон, мойжувоз, тўйларга хизмат қилувчи енгил машиналар, ойнаи жаҳон созлаш устахонаси, буюмларни ижарага бериш тармоғи, кутубхонлар, уйга бориб бола тарбияловчилар ва бошқа турли хил маиший хизмат қилувчилар керак.

18 ёшга тўлмаган, лекин ишлашни хоҳловчилар учун мамлакатимизда имкон яратилди. Эндиликда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексига асосан ишга қабул қилишга ўн олти ёшдан йўл қўйилади. Ўн беш ёшга тўлган шахслар ота-онасидан бирининг ёки улар ўрнини босувчи шахснинг ёзма равишдаги розилиги билан ишга қабул қилиниши мумкин.

Ёшларни меҳнатга тайёрлаш мақсадида умумтаълим мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари ва ўрта махсус ўқув юртларининг ўқувчиларини ўн тўрт ёшга тўлганларидан кейин ота-онасидан бирининг ёки улар ўрнини босувчи шахснинг розилиги билан болаларнинг соғлигига ва камол топишига зиён етказмайдиган ва таълим олиш жараёнини бузмайдиган енгил ишларни ўқишдан бўш вақтларида бажариш учун ишга қабул қилишга йўл қўйилади.

Ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларни ишга қабул қилиш ушбу Кодекснинг 241- моддасида назарда тутилган талабларга риоя этилган ҳолда амалга оширилади.

Лекин ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар меҳнатидан шу тоифа ходимларининг соғлиғи, хавфсизлиги ёки ахлоқ-одобига зиён етказиш мумкин бўлган меҳнат шароити ноқулай ишларда, ер ости ишларида ва бошқа ишларда фойдаланиш таъқиқланади.

Ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларнинг белгилаб қўйилган нормадан ортиқ оғир юк кўтаришлари ва ташишларига йўл қўйилмайди.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган ишлар рўйхати ва ўн саккиз ёшга тўлган шахслар кўтаришлари ва ташишлари мумкин бўлган оғир юк нормаларини чегарасини Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ва иш берувчиларнинг вакиллари маслаҳатини олган ҳолда белгилайди.

Иш вақтининг муддати ўн олтидан ўн саккиз ёшгача бўлган ходимларга ҳафтасига ўттиз олти соатдан, ўн бешдан ўн олти ёшгача бўлган шахслар (таътил даврида ишлаётган ўн тўртдан ўн олти ёшгача бўлган ўқувчилар) учун эса ҳафтасига йигирма тўрт соатдан ошмайдиган қилиб белгиланади.

Ўқишдан бўш вақтларида ишлаётган ўқувчиларнинг ўқув йили давомидаги иш вақти муддати ушбу модданинг биринчи қисмида тегишли ёшдаги шахслар учун назарда тутилган иш вақти энг кўп муддатининг ярмидан ортиб кетиши мумкин эмас.

Ўн саккиз ёшга тўлмаган ходимларга қамида ўттиз календарь кундан иборат йиллик таътил берилади ва улар бу таътилдан ёз вақтида ёки йилнинг ўзлари учун қулай бўлган бошқа вақтда фойдаланишлари мумкин.

Ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларни тунги ишларга, иш вақтидан ташқари ишларга ва дам олиш кунларидаги ишларга жалб этиш таъқиқланади.

Бир сўз билан айтганда, касаба уюшмамиз 18 ёшга тўлмаган барча қишлоқлардаги колхозчи, хизматчи, фермер бошқа мутахассисларни ижтимоий манфаатларини қонунларга асосланиб ҳимоя қилади.

Бу борадаги иш фаолиятимизни янада такомиллаштирамиз. Токи, биз ватанимиз келажаги, юртимиз ободлиги йўлида бугун ҳар қандай қийинчиликка қарамасдан ёшлар тўғрисида қайғуришимиз шарт.

Камолжон ШОДИМЕТОВ,
Тошкент вилояти деҳқончилик — саноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси раиси.

Қорақалпоғистон томонларда

«ТЎРТКЎЛНИНГ ТЎРТ ТОМОНИНИ ҲАМ...

боғ-роғларга айлантирамиз» — дейишмоқда туман меҳнаткашлари. Қорақалпоғистон Жўқорғи Кенгеси Раиси Уббиниёз Аширбековнинг кўкаламзорлаштириш ҳамда ободончилик икки ойлигини ўтказиш хусусидаги кўрсатмаси чиққач, тўрткўлликлар жами 1 миллион туп мевали ва манзарали кўчат ўтказиш ташаббусини кўтардилар. Мазкур ташаббус юзасидан таҳсинга лойиқ ишлар бажарилди. Бу ишлар билан Қорақалпоғистон Вазирлар Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари Жумабой Қўчқоров раҳбарлигидаги махсус гуруҳ танишиб чиқиб, бошқа туман ҳамда шаҳарларга йўл-йўриқлар берди.

ЎЙИНГОҲ ТЎРТ БАРОБАР КЕНГАЯДИ

Мустақил мамлакатимизда илк бора Футбол куни нишонланди. Ушбу байрам нафаси Қорақалпоғистон пойтахтидаги «Спартак» ўйингоҳида ҳали ҳам уфуриб турибди. Ўйингоҳни қайта таъмирлаш ишлари тобора авж олдирилмоқда. Илгари у 5 минг нафар спорт ишқибозига мўлжалланган бўлса, яқин истиқболда 20 минг томошабинни сиғдирадиган бўлади.

Ўйингоҳни қайта таъмирлаш ва қайта жиҳозлашда қатор қурилиш ташкилотлари жонбозлик қилмоқдалар. Айниқса, «Қизкетган» қурилишсозлаш бошқармасининг Кенгесбой Примбетов етакчилигидаги бинокорлари асосий ишни амалга оширмоқдалар. «Кегайли», «Нукус» кўчма механизациялашган колонналари жамоалари ҳам масъулиятли тадбирда ўрнак кўрсатиб ишламоқдалар.

Акс-садо

БИЗГА ҲАЛАҚИТ БЕРМАНГ

Яқинда Урганч шаҳрида Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Хоразм вилояти оммавий ахборот воситалари ходимларининг Президентимиз Ислом Каримовнинг *«Халқимизнинг йўли мустақиллик, озодлик ва туб ислоҳотлар йўлидир»* рисоласи юзасидан давра суҳбати ўтказилди.

Журналистлар мамлакатимизнинг мустақиллик, тараққиёт, юксалиш йўли, олиб борилаётган ички ва ташқи сиёсат, Россия Думаси қарори тўғрисида гапириб, бу борада оммавий ахборот воситалари олдида турган муҳим вазифалар ҳақида фикрлашиб олдилар.

Р. Раззоқов — Боғот тумани «Ҳуррият» газетаси муҳаррири:

Юртбошимиз вилоят кенгашининг сессиясида ёш авлод камолоти ва таълим-тарбиясига алоҳида урғу бердилар. И. А. Каримов ***«Давлатимизнинг энг муҳим вазифаларидан бири, бу — маънавий жиҳатдан баркамол инсонни тарбиялаш, таълим ва маориф тизимини такомиллаштириш, миллий уйғониш ғояси асосида маънавий ва руҳий жиҳатдан янги авлодни вояга етказишдир»*** деди.

Бугун жамиятимизда ёшлар муҳим ўрин тутадилар. Улар онги-шуурида миллий истиқлол мафкурасини шакллантириш, она-Ватанга чексиз меҳр-муҳаббатни қарор топтириш Ўзбекистоннинг буюк келажагини яратишдаги энг олийжаноб ишдир.

Шу жиҳатдан Россия давлат Думаси сиёсий ўйинларининг оқибатлари нималарга олиб келишини ёш авлода батафсил тушунтирмоқ керак. Бунда зиммамизда улкан масъулият ётибди. Мамлакатимизда истиқлолни мустаҳкамлаш сари дадил қадамлар қўйилаётган экан, Россия давлат Думасининг коммунистик тизимни тиклаш борасидаги қуруқ сафсаталарига ҳеч қачон қўшилмаймиз.

Чиноргул Фахриддинова — «Қорақалпоғистон жаслари» газетаси муҳаррири:

— ***«Ислоҳотларнинг тақдири,*** — дейилади юртбошимиз Ислом Каримовнинг рисоласида, — ***унинг қай даражада амалга оширилиши биринчи навбатда кадрларнинг малакасига, уларнинг ўз ишларини қай даражада ўзлаштириб олганликларига, юртпарварлиги ва фидойилигига боғлиқ. Бунинг учун биз янгича фиклай оладиган, янги технологиялар асосида ишлай биладиган, замонавий соҳаларни чуқур эгаллаб, самарали фаолият кўрсатадиган ёшларни тарбиялашимиз ва уларга таянишимиз лозим».***

Дарҳақиқат, Ўзбекистон ўзининг буюк келажагини яратар экан, ёш йигит-қизлар кучига, билими ва тажрибасига, ташаббускорлигига таяниб иш тутади. Бизда ёшларнинг камолатга етишишлари, касб-кор ўрганишлари учун барча имкониятлар бор. Айниқса ёшларнинг бирон ҳунар ўрганиш ва касбини улуғлаб рўзғорини боқиши учун қатор енгилликлар яратиляпти.

Эски тузум тарафдорларининг собиқ СССРни қайта тиклашдек келажаксиз ишга қўл уришлари Россия Думасининг бошқа йўл тополмаганлиги, ночор аҳволда қолганлигининг яққол исботидир.

Ислом Каримовнинг «Орқага қайтиш йўқ» деган сўзлари мамлакатимизда мустаҳкам пойдевор қурилганидан дарак беради.

Бебаҳо Ватанни кўз қорачиғидек сақлаш, авайлабасраш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз. Бугун мураккаб вазият вужудга келган экан, унга оқилона муносабатда бўлмоқ керак. Бу биз — журналистлардан катта масъулият талаб этади.

З. Худойберганов — Янгибозор тумани «Дўстлик байроғи» газетаси муҳаррири:

— Мустақиллик халққа кўп нарса берди. Аввало ўз динимиз, миллий урф-одатларимиз, ўтмиш анъаналаримиз ўзимизга қайтди. Шу боис, мустақилликни олий неъмат деб билган халқимиз ҳар хил гап-сўзларга эътибор бермайди.

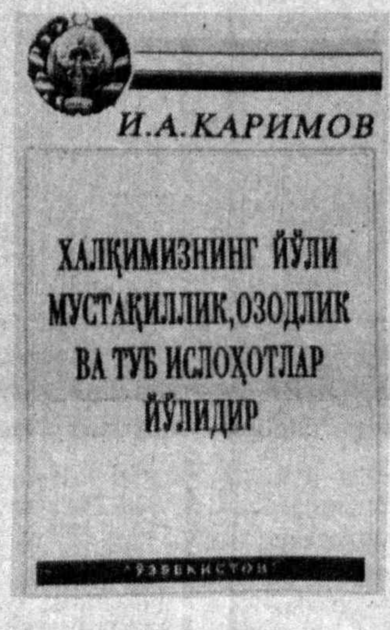

Президент Ислом Каримовнинг вилоятимиз кенгаши сессиясида қилган нутқи ҳақиқатан ҳам ***«Халқимизнинг йўли мустақиллик, озодлик ва туб ислоҳотлар йўли»*** эканлигини яққол исбот этди. Унда вилоятимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаётида йўл қўйилаётган камчиликлар, нуқсонлар айтиб ўтилган. Улардан тўғри хулоса чиқариб олиш, камчиликларни бартараф этиш, фойдаланилмаётган имкониятлар ва ҳал этилиши зарур бўлган муаммолар ечимини топиш ниҳоятда муҳимдир.

Республикамиз Президенти ёш авлод саломатлиги ҳақида жиддий қайғуриб, уни ***«Давлат сиёсати»га айланганлигини таъкидлади. «Бу ҳаммамиздан ва ҳар биримиздан оналар ва болалар саломатлиги ҳақида кўпроқ ўйлашни, кўпроқ ишлашни тақозо этади».*** Ушбу даъватлар ҳар бир халқпарвар, виждонли ва иймонли кишини ҳушёрликка, сергакликка чорлайди. Хоразм аҳли саломатлиги хусусида рисолада айтилган сўзлар инсонпарварликнинг ёрқин намунасидир.

Фикримча, халқимиз Россия давлат Думасининг собиқ СССРни қайта тиклаш тўғрисидаги сафсаталарига ҳеч қачон қўшилмайди. Газеталарнинг ҳар сони саҳифаларида кишиларимизнинг ана шундай умумий мақсади, фикрлари баён этиляпти. Воқеа-ҳодисаларга холисона муносабатда бўлинмоқда.

Шихназар Аҳмедов — «Ишонч» газетасининг Хоразм вилояти бўйича мухбири.

— Бугун — иқтисодий қийинчиликлар ҳукм сураётган бир даврда аҳолининг кам таъминланган, ночор қисмни ижтимоий муҳофазага олиш, уларнинг сиҳат-саломатликлари тўғрисида қайғуриш муҳим аҳамият касб қилади. Негаки, мустақил Ўзбекистон шуниси билан ҳам одилона ва узоқни кўзловчики, у мамлакатимизда истиқомат қилувчи ҳар бир халқ, миллат тақдири учун қайғуради.

Ҳозирги кунда халқаро майдонда юзлаб давлатлар Ўзбекистонни тан олган. Бошқа мамлакатлар Ўзбекистонни ўзига хос, пухта ўйланган тамойиллар асосида иш юритаётган мустақил давлат сифатида биладилар. Биз юксалиш, ривожланиш сари илдам боряпмиз. Бу йўлдан изга қайтиш бўлмайди.

З. Нурматова — Элликқалъа тумани «Давр кўзгуси» газетаси муҳаррири.

— Бугун жиддий вазият вужудга келди. Воқеа ва ҳодисаларга принципиал, холисона, ақл-завокат билан муносабатда бўлинмаса, мутлақо бошқача фикрлар ҳам туғилиб қолиши мумкин.

Мен нега шундай деяпман? Чунки орамизда эскича турмушни қўмсаётган кишилар ҳам йўқ эмас. Кўпроқ халқ ичида бўлиб, кенг тушунтириш ишларини олиб бормоқ лозим.

Бу ишларда оммавий ахборот воситалари кучқудратига таяниш зарур. Газеталаримизнинг мунтазам чиқиб туриши ва у ўз эгаларига етиб боришини таъминлайлик, почта ва алоқа хизматини тубдан яхшилаш керак. Чунки, бугун журналистлар томонидан берилаётган ҳар қандай маълумот халққа ўз вақтида етиб бормоғи лозим.

Газета ходимларининг бугун қиладиган ишлари кўп. Зиммамизда улкан масъулият ётибди. Халқнинг дилидагини ёритмоқ керак.

Россия давлат Думаси коммунистлари чиқарган қарор ноқонуний бўлиб, улар мустақил тараққиёт сари бораётган давлатлар фуқароларини чалғитиш, турли низолар ва жанжаллар оловини ёқиш тарафдори бўлишяпти. Ўзбекистонликлар ўз мамлакати истиқлолининг қадрига етиб, уни қаттиқ туриб ҳимоя қиладилар.

Президентимиз қайта-қайта таъкидлаганидек, ***«Энди орқага қайтиш йўқ».***

Ж. Жуманиёзов: — Хоразм радиоси бош муҳаррири.

— Мен мустақилликни бахт қушига ўхшатгим келади. Инсон умри қисқа. Одамнинг бошига ҳар беш -ўн йилда бахт қуши қўнади, дейишади. Халқ абадий, унинг бошига бахт қуши ҳар 100-150 йилда қўналиганга ўхшайди. Ана шу халқимиз бошига қўнган бахт қушини учириб юборамаслик, мустақиллимизни мустаҳкамлаш учун ким қандай иш олиб бораяпти? Кимлар бу йўлда жон фидо қилишга ҳам тайёр, кимлар эса ҳамон эски даврни қўмсаб, ниқоб кийиб яшаяпти. Мени ёв қочгандан кейин кўпайган ботирлардан экан, деб ўйламанг. Тошкент телевидениеси летучкасида биринчи бўлиб ўзбек тилида гапирган эдим. Ҳали-ҳали эсимда. Оғалардан бири шу заҳоти ўрнидан сакраб туриб «Биз ҳозир ЦКга борамиз, партбилетини қўлидан тортиб оламиз» деди. Олағовур бошланиб кетди ва летучкани рус тилида давом эттиришди. Мендан кейинги сўзловчига (марҳум Ғани Расулов) ўзбек тилида гапиришга рухсат беришмади. Гап собиқ КПСС йўли ҳақидагина эмас, гап мустақил давлатчилигимиз устида бораётир. Жуда улуғ тарихга, маданиятга, салоҳиятга эга бўлган халқимиз ўзинингт мустақил давлатига эга бўлишга ҳақлими, йўқми? Муҳаммад Ал-Хоразмий, Ал-Беруний, Нажмиддин Кубро, аз-Замахшарий, Жалолиддин Мангуберди, Амир Темур, Алишер Навоий, Улуғбек, Бобур каби алломаларнинг авлоди мустақил давлат бўлиб яшашга лойиқми-йўқми? Гап ана шунинг устида бораётир. Бизнинг ватанимизни чор Россияси босиб олган. Мустамлака ҳолатига тушиб қолганимизга 70 йил эмас, ундан кўпроқ бўлган. Бизда айрим раҳбарлар, ҳатто айрим ҳокимлар билан гаплашсангиз ҳайратдан ёқа ушлайсиз. Гапларидан ҳамон эски вақтнинг ҳиди келади, ҳатто хўжаликларининг янги номларини ҳам билмайди, эскисига ўрганиб қолганини айтади.

Халқимиз мустақилликни жуда юксак қадрлайдилар. Президентимиз И. Каримовнинг олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатини чин юракдан қўллаб-қувватлайдилар.

Биз — оммавий ахборот воситалари ходимлари айниқса жуда катта масъулиятни ҳис қилиб ишлашимиз керак. Шу ўринда яна бир фикрни айтиб ўтмоқчиман. Ёши ўтиб қолган кишилар мустақиллигимизни ниҳоятда юксак қадрлаб, ўз ҳаётлари давомида кўрган хўрликлари, азоблари, адолатсизликлар, камситишлар ҳақида қуйиниб гапирадилар. Лекин шундай бир пайтда айрим ёш кадрларнинг фикри эскича. Афтидан Ватан туйғуси, мустақилликка садоқат ёш билан боғлиқ бўлмаса керак.

О. Жуманиёзов — «Амударё ҳақиқати» газетаси муҳаррири.

— Мустақил Ўзбекистон ўзининг истиқлол ва тараққиёт йўли билан жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллади. Мамлакатимиз танлаган йўл халқ фаровонлигини таъминлаш, тинчлик, осойишталикни сақлаш йўлидир. Халқ ўз манфаати йўлидаги сиёсатни ҳамиша қўллаб-қувватлайди.

Айниқса Хоразм вилояти кенгашининг навбатдан ташқари сессиясидаги Президентимиз нутқи кишилар қалбига чексиз ҳаяжон солди.

Россия Давлат Думасининг бир гуруҳ сиёсатчилари тарихни орқага бурмоқчи бўлаяптилар. Собиқ СССРни қайта тиклаш тўғрисидаги қарор эски тузумни қайта тиклаш, уни қўмсашдан бошқа нарса эмас. Истиқлол йўлини танлаган ва узоқни кўзлаб иш тутаётган мамлакатимиз ҳеч қачон орқага қайтмайди.

Тўғри, иқтисодий қийинчиликларни бошдан кечиряпмиз. Лекин халқимизда мардонаворлик бор, жасорат бор, букилмас куч ва ирода бор.

Амударё тумани аҳолисини ташвишлантириб келаётган ўткир бир муаммо борки, уни тезроқ ечмасдан иложимиз йўқ. Барча ахборотлардан, рўй бераётган воқеалардан бехабар қолаяпмиз. Чунки бугунги кунда телевидениенинг Тошкент, Урганч кўрсатувларини кўришнинг имкони бўлмаяпти. Бизга жуда яқин бўлмиш Элликқалъа ва Тўрткўл туманлари аҳолиси бошқа телевидение дастурларини ҳам томоша қилишяпти. Биз фақат Туркманистон телевидениесини кўряпмиз холос.

Суҳбатни Д. БЕКЖОНОВА ёзиб олди.

Олий таълим муаммолари

ТЕВАРАКНИ ТУГАЛ БИЛИШ ОМИЛИ

Республикамиздаги университетлар ва махсус билим юртларининг ўқитувчи-профессорлари. Ўзбекистон Фанлар академиясида фаолият кўрсатаётган олимларнинг деярли кўпчилиги ТошДУда таҳсил олганлар.

Негадир кўпчилик, ҳатто, ўқитувчилар, қолаверса ўқувчилар география фанига ер юзидаги давлатлар, шаҳарлар, табиий объектлар — дарё, кўл, тоғ, чўл жойлашиш ўрнини ўргатади деб қараб келяптилар. Уларнинг бундай тор фикрлашларида жон бор. Бунга биринчи сабаб узоқ давом этган вақт маъмурий, сиёсий, раҳбариятнинг географияга иккинчи даражали фан сифатида қараб келгани, географик тадқиқотлардан хабардор бўлмагани, уларнинг илмий натижаларидан халқ хўжалигининг турли соҳаларида, қурилишда етарлича фойдаланилмаганидир. Иккинчидан эса ушбу фан олимлари, тадқиқотчилари ўз илмий иш натижаларини, умуман географик билимларни етарлича тарғиб қила олмаганлар.

Республика географик билимлар маркази, географ мутахассислар тайёрловчи бош маскан бўлган Тошкент Давлат Университети география факултети олдида ҳозирги вақтда бу фанни ва унинг тармоқларини ривожлантиришдек катта вазифалар турибди. Булар айни пайтда уч йўналишда олиб бориляпти: энг аввало географик илмий ишларни ривожлантириш. Маълумки бизда географиянинг анъанавий соҳалари озми-кўпми ривожланган, лекин янги соҳалар энди пайдо бўлиб, аста шаклланиб боряпти. Бундай соҳаларга геоэкология, тиббий география, сиёсий география, жаҳон савдо-сотиқ ва ишбилармонлик географияси, ҳарбий географияларни киритиш мумкин. Яна ўз навбатида илмий экспедициялар уюштириш, жаҳондаги илғор мамлакатларда нашр этилаётган илмий адабиётлар билан чуқур танишиб бориш даркор. Бу эса чет эллардаги географик илмий тадқиқот ташкилотлари, университелар билан алоқаларни кучайтиришни ўз-ўзидан зарурат қилиб қўяди.

Иккинчидан, ҳозирга замон талабларига жавоб берадиган жаҳон илмий тараққиёти стандарти даражасидаги билимга эга бўлган илмий ходимлар ва педагог ўқитувчиларни тайёрлашга қайта эътибор бериш керак. Демак факултетга қабул масаласини такомиллаштириш ва кўпайтириш ҳам мақсадга мувофиқ. Эҳтимол, вилоятлардаги университетларнинг иқтидорли талабаларини 2 ёки 3-курслардан бошлаб Тошкент Давлат Университетида ўқитиш тажрибасини жорий қилиш жоиз бўлар.

ТошДУ ва география факултети профессор-ўқитувчилари ва илмий ходимларининг олдида турган яна бир муҳим вазифа замон талабларига жавоб берадиган дарслик ва ўқув методик қўлланмалар ёзиб, нашр эттиришдир. Тўғри «Ўзбекистон» монографияси, атамалар ва тушунчалар луғати, географик атама ва тушунчаларнинг изоҳли луғати яратилган. Лекин ҳозирги замон талабига жавоб берадиган биронта ҳам география дарслиги йўқ ҳисоб. Илгари таржима қилинган дарсликлар анча эскириб қолган.

Республикамиз географлари олдида, фикримизча, яна бир улкан вазифа бор. У кейинги йилларда фаолияти бутунлай тўхтатиб қўйилган Ўзбекистон география жамиятини ва унинг «Ахборотнома» илмий тўпламини қайта тиклашдир. Шундагина география фани соҳасида сезиларли силжишлар рўй бера бошлайди, деб, умид билдирамиз.

З.АКРОМОВ
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби
П.ҒУЛОМОВ,
ТошДУ география ўқитиш методикаси кафедрасининг мудири.

Она тилим — жону дилим

АНЪАНА... ҲАР СОҲАДА КЕРАК

Сир эмаски, она тилимиздаги айрим сўзларни қандай талаффуз қилиш ва қандай ёзиш муаммоларига ҳануз дуч келамиз. Тилда эса катта-кичик муаммо бўлмайди. Кичиги ҳам, каттаси ҳам умумий йўналишни ўзида акс эттира олади.

Ҳозирги матбуотда, радио телевидениеда, илмий-оммавий адабиётда жуғрофий номларни ёзишда икки турлиликнинг гувоҳимиз: Олмония — Германия, Марокаш — Марокк, Венгрия — Можаристон, Монголия — Мўғилистон, Корея — Қурия, Ливан — Лубнон, Эфиопия — Ҳабашистон, Греция — Юнонистон, Россия — Русия, Жазоир — Алжир ва ҳоказо.

Шуннинг билан бирга СССР парчаланиб кетиши билан боғлиқ ҳолда вужудга келган янги давлатлар ва Русия таркибидаги мухтор ўлкалардаги уйғониш натижасида жой номларини миллийлаштириш сиёсати оқибатида вужудга келган ўзгаришлар ҳам бизнинг адабий тилимизда ҳар хилликни келтириб чиқарди: Олмаота — Алмати, Ашхабад — Ашгабад, Чимкент — Шимкент ва бошқалар.

Биринчи мисолдаги икки хилликнинг келиб чиқиши манбаи, бу собиқ СССР ҳудудида рус тилининг расман эълон қилинмаса ҳам, расмана давлат тили мақомига эгалиги ҳамда собиқ СССР доирасида ягона тил — рус тили ғалабасини таъминлаш учун қаратилган сиёсат эди. Яъни миллий тиллар ўз адабий тили орфография ва орфоэпия нормаларини бир хил қилиш, муштарак лексика сўзлар йиғиндиси ҳосил қилиш рус тили нормалари билан рус тили томон силжиши кўзда тутиларди. Айрим зиёлиларимиз ҳали ҳам «Турция»ни «Туркия» дейишга кўника олмаётгани ёки буни истамаётганлигининг гувоҳи бўлаётирмиз. Муаллифни танимасангиз ҳам мақоласига қараб унинг тил сиёсатида қайси йўналиш томон мойиллигини англаб олишингиз мумкин. Германия, Марокко, Венгрия, Монголия, Греция... Улар буни суҳбатда бошқачароқ изоҳлайдилар, яъни биринчидан, шундай аталганда, халқ яхшироқ тушунади, иккинчидан, ўрганиб қолганмиз, дейдилар. Ҳар иккала баҳонанинг ҳам таги бўш. Халқ Венгрияни тушунадиган даражада бўлса Можаристонни, Грузияни тушуна олса Гуржистонни ҳам тушунади. Ўрганиб қолишни рўкач қилиш, қиш кирганда ҳам бош яланг юришнинг ўзидир. Олмония, Марокаш, Мўғилистон, Ҳабашистон... деб ёзувчилар эса, ўзбек тили «70 йиллик тил» эмаслигини, ўзбек адабий тили ўзининг бошланишини Аҳмад Яссавийдан олиб, бу тилда ушбу номлар қўлланиб келганлиги ва тил даврлари бир-биридан фарқ қилишига қарамай, яхлит ҳодиса эканлигини назарда тутадилар. Тилнинг босқичлари орасида узлуксиз боғланиш унинг яшаб қолиш шартларидан эканлигини ҳис қиладилар. Бундай йўл тутувчилар «миллатчи» ёки «архаикчи» эмаслигини далиллаш учун, рус зиёлилари тутган йўлга бир қур назар ташлаш кифоя. Руслар ўз тили анъаналарини, унинг турли даврлари боғланишларини қаттиқ туриб ҳимоя қиладилар ва жуда тўғри илмий йўл тутадилар. Улар ота-боболари «гунг», «гапга тушунмас» маъносида ишлатган «немец» сўзини немислар «аниқ, равон» (дойтч) тилда гапиришини англаганларидан кейин ҳам ота-бобо ҳурматидан, XI-XIX асрлар рус тили ҳурматидан келиб чиқиб, ҳамон «немец» деб келмоқдалар. Ён қўшниси финлар қайта-қайта биз «суоми»миз-дейишларига қарамай, ўз тили ҳурмати юзасидан «фин» дейишни ташламадилар.

Бу тутум барча халқ, миллат (хитой, япон, француз, инглиз, швед, испан...)ларга ҳам хосдир. Агар моҳият билан боғлиқ нарсалардан кўз юмилса, нарсанинг ўзига путур етишини ҳисобга олсак, тилдаги анъанавий томонлар ҳам жуда муҳимлигини пайқашимиз қийин эмас.

Тилимиз ўзига хос ва мос қонунларга эга. Биз, бизгина эмас, ҳеч ким унга ташқаридан қонун киритишга ҳаққи йўқ, кирита олмайди ҳам. Фақат тилимизни қийнайди. Демак, халқимиз алоқа воситасини оғирлаштиради.

Мен баъзан тушунмайман, минг йиллаб талабимизга аъло даражада жавоб бериб келган тилимизнинг товуш тизими XX аср ўрталари ва охиридаги чаламуллалар эҳтиёжини нега қондира олмай қолди? Нега ота-боболаримиз фикрини сиғдириб келган товушлар тизими торлик қилиб қолди? Тафаккурлари доираси Фаробий, Маҳмуд Қошғарий, Аҳмад Яссавий, Беруний, Амир Темур, Улуғбек, Алишер Навоий, Бобур, Машраб, Фитратлар тафаккурларидан анча кенгайиб кетиб «ц»ни киритиш, «нг»ни чиқаришни талаб қилиб қолдими? Агар шундай бўлса, буни ошкора баён қилсинлар. Мақсадлари дунёдаги бор тиллардаги бор товушларни ўзбек тилига олиб кириб «бойитиш» бўлса, буни ҳам очиқ айтсинлар. Лекин айтиш керакки, лой устига тош, тош устига сомон, сомон устига тахта... қўйиб, иморат турғазиб бўлмайди, бўлса-да, унда узоқ яшаб бўлмайди, босиб қолади.

Товуш нутқнинг, тилнинг қурилиш ашёси эканлигини унутмаслик керак. Ҳар бир ернинг иморат иқлим талабига жавоб берадиган ашёдан қурилгани каби тилларда ўзига хос товушлар бўлади ва сўзлар ўша товушлар воситасидагина тузилади. Бизда «ц», ёки «ль» йўқ экан, бу камбағаллик эмас. У бизга керак эмаски, йўқ. Рус тилида қ, ғ, нг, араб тилида п, ч товушлари йўқми, демак бу тилларга бу товушларнинг зарурати йўқ, лозим бўлганда унинг ўрнида ўз тилидаги бошқа товушлар ишлатилади. Айни пайтда, бу тилларнинг энг ашаддий жонкуярлари ҳам бу товушларни она тилларига олиб кириб, фикрни ифода қилишни «енгиллаштириш» ёки тилни «ривожлантириш»ни тасаввурга сиғдира олмаганлар.

Иккинчи турдаги мисолларимиздан, хусусан, «Бишкек» деб айтилиб ёзилиши хусусида бир-икки оғиз сўз. Қўқон хонлиги савдогарлари асос солган шу шаҳар то Фрунзе деб қайта номлангунча, 100 йил давомида Пишпак деб аталиб келинган (гарчи Қўқон тарихчилари асарларида Пишкак деб ёзилса-да). Ҳатто руслар ҳам ўзбекчага мослаб 50 йил давомида бу шаҳарни «Пишпек» ва уездни «Пишпекский уезд» деб атаганлар. Биз «Пишпак» деб айтсак ва ёзсак, ким ютқизади? Ҳеч ким, фақат бизнинг тилимиздаги анъанавийлик сақланган бўлади. Анъанавийлик асосида «Пари-Париж» деб (биз ҳам русларга эргашиб Париж деймиз), Истанбул — Истамбул деб, Лайпсиг — Лейпциг, деб келиниши ҳеч кимнинг ғашини келтирмаяпти-ку? Биз ҳам Урганчни «Ургенч», Тирмизни «Термез», Фарғонани «Фергана», Ўзбекистонни «Узбекистан», Тошкентни «Ташкент» ёки «Ташқанд» деганликлари учун бировдан хафа бўлганимизни сезмадик. Пишпак шаҳрини ўзбеклар асослаган, шунинг учун ўша асословчилар талаффузида айтилса ва ёзилса, ҳеч ким ҳеч нарса демаса керак.

Шунингдек, асл номи «Чимкент» бўлган шаҳарни «Шимкент» дейиш ва ёзиш билан икки карра хатога йўл қўйишимизни ҳисобга олмоқ керак. «Кент» ҳаммамизга маълум сўз — аҳоли ўтроқ яшайдиган жой. Чим — бу тилимиздаги «тим»нинг ўзгаргани (туш — чуш каби). Бу жой номи аслида Сайрам теварагидаги «ҳарбий кучлар йиғилган, тим атрофида ҳосил бўлган кент» маъносини ифода этади. «Шимкент»ни қабул қилиш билан асл шаклдан атайлаб узоқлашиш билан бирга, асл атамани инкор қилгандай ҳам бўламиз) қозоқ адабий тилида «ч» товуши аслида йўқлиги учун Чимкент — Шимкентга ўзгартирилган). Олма ота шаҳрини ҳам Алмати шаклида бериш ва айтиш анъанамизга хилоф.

Мадомики, ҳамма тиллар товуш тизимига мослашиб бўлмас экан, ўз тилимиз товуш тизими қонуниятларини бузмасликка ҳаракат қилмоғимизга тўғри келади. Ўз анъаналаримизга содиқ бўлиб, ўз товуш тизимимизни билиб ёндашсаккина бошқаларнинг ҳам анъанасига, тилининг хусусиятларига ҳурмат билан қарай оламиз.

Бахтиёр ИСАБЕК.

Олим мунозарага чорлайди

БИЗ ҲАМЗАНИ БИЛАМИЗМИ?

Мустақиллик шарофати боис бугун Ҳамза ижодини холисона, ҳаққоний ёритишга жиддий уринишлар бўлмоқда. Баъзан илгари ошириб берилган баҳоларни тўғрилаш ниқоби остида уни камситиш, кўп асарларини инкор қилиш ёки совет ҳокимиятига қарши чиққан деган мотивларни ошириб-тошириб талқин қилиш ҳодисаларига келиб турибмиз. Кейинги йилларда чоп этилган С. Мирзаев ва С. Шермуҳамедовларнинг «Ҳозирги замон ўзбек адабиёти тарихи» (1993 йил) ҳамда Н. Каримов, Б. Назаров, У Норматовлар томонидан 11-синф ўқувчилари учун ёзилган «ХХ аср ўзбек адабиёти» дарслиги ҳам бу жиҳатдан жуда характерлидир.

Биринчисида, асарларнинг ғоявий-табиий қиймати ҳаққоний талқин қилиниб, шоирнинг ўзбек адабиёти тараққиётида тутган ўрни асосли равишда таҳлил қилиб берилган. Ҳамзанинг номи С. Айний, Жамбул, Абдулла Қодирий, Ойбек, Сулаймон Стальский каби йирик арбобларнинг номлари билан бир қаторда туриши (95-бет) тўғри таъкидлаб ўтилади. Бу қўлланманинг ижобий томони яна шундаки, унда ҳамзашунослик бўйича қилинган илмий тадқиқотларнинг аҳамияти айтиб ўтилади, «Оловли йўллар» фильм эпопеясига ижобий муносабат билдирилади. Шу билан бирга, Ҳамза ижодида учраган нуқсонлар ҳам рўй-рост кўрсатилиб ўтилади.

Иккинчисида, яъни ўрта мактаб дарслигида эса олдинги қўлланмадан анча фарқ қиладиган фикрлар мавжуд. Икки китоб ўртасидаги тафовутлар асосан шундан иборатки, бирида Ҳамза ижодига ўша давр шароитидан келиб чиқиб баҳо берилса, иккинчисида унинг ижоди ва фаолиятидаги нуқсонларни ошириб кўрсатиш, оқибатда айрим асарларни инкор этиш, шу йўл билан унинг бадиий салоҳиятига соя ташлашга ҳаракат қилинади. Дарсликда жуда яхши фикрлар, асарларга берилган ҳаққоний баҳолар бисёр. Муаллифлар Ҳамзанинг «Миллий ашулалар учун миллий шеърлар» мажмуаларини «ажойиб шеърий гулдаста» деб айтишларида ҳақиқат барқ уриб турибди. «Заҳарли ҳаёт» драмасига, «Янги саодат» асарига берилган ижобий баҳоларига қўшилмасдан иложимиз йўқ. Шу билан муаллифлар «Майсаранинг иши», «Паранжи сирлари» каби саҳна асарларини «Ўзбек драматургиясининг чиндан ҳам шоҳ намуналари» деб баҳолашлари ҳам таҳсинга сазовор. Лекин бундай ижобий муносабат изчиллик билан холисона давом эттирилмайди, баъзан оқсаб қолинади, оқибатда дарсликда чалкаш, бизнингча хато фикрларга ҳам йўл қўйилган. Уларнинг баъзилари хусусида тўхталмасдан ўтолмаймиз.

Бу қусур айниқса «Бой ила хизматчи» драмасини баҳолашда ҳамда шоирнинг ўлими тарихини ёритишда яққол намоён бўлган. Келинг, яхшиси, драмага берилган баҳога эътибор берайлик. «Бой ила хизматчи» драмаси ўзбек адабиётида Ҳамза шахси ва ижоди сунъий равишда кўкка кўтарилган йилларда Комил Яшин томонидан бошдан-оёқ қайта ёзиб чиқилди. Совет адабиётини ижодий усули сифатида эълон қилинган социалистик реализм мезонларига мослаб қайта ишланган бу пьеса ўзбек совет драматургиясининг шоҳ асари деб эълон қилинди. Бундай қаллоблик қатағон этилган улуғ ўзбек ёзувчиларини ўрнини сездирмаслик, адабий ҳаракатни И. Сталин ва М. Горький ўйлаб топган «усул» асосида йўналтириш, адабиётни боши берк кўчага олиб кириш мақсадида қилинган эди» (77-78 бетлар, таъкид бизники Ҳ. А.). Ё тавба! Шунчалик ҳам ҳақорат бўладими? Фақат ўзбек адабиётинигина эмас, жаҳон драматургиясининг дурдонасига айланган «Бой ила хизматчи» пьесаси билан фахрланиш ўрнига, маломат тошларини отилишларини қаранг! Шуни алоҳида таъкидлашимиз лозимки, Ҳамза ҳамма даврлар учун ҳам улуғ эди, шундай бўлиб абадий қолади. Энди асарни қайта ишлаш масаласига келайлик. Комил Яшин «Бой ила хизматчи»ни тиклашда устози ижодига, асарларига тўла суянган. У топилган айрим парчаларга, тўлиқ ёзиб қолдирилган сюжетларга, тўла асосланган ҳолда иш тутган. Булардан ташқари Ҳамзанинг «Бурунги сайловлар» асаридан унумли фойдаланиб ундаги баъзи кўринишларни «Бой ила хизматчи»га ўтказган. С. Мирзаев ва С. Шермуҳамедовлар ўз қўлланмаларида атоқли олим, академик Иззат Султоннинг 1990 йилда нашр этилган Ҳамза ҳақидаги мақоласидаги қуйидаги фикрни келтиришади. «Драманинг («Бой ила хизматчи»нинг — Ҳ. А.) бу вариантининг мавжудлиги унинг илк нусхасининг аҳамиятини пасайтирмайди, чунки асл вариант ўз вақтида катта ижобий роль ўйнаган. Драманинг асл варианти К. Яшин тиклаган нусхадан унча узоқ эмаслигини 1919 йили чиққан афишадаги маълумотлар ҳам тўла тасдиқлайди (85-бет). Иззат Султон ўша мақоласида «Бой ила хизматчи» драмасининг мазмуни 1939 йилдаги янги нусхасига мoнанд келишини, асар бугунги саҳна талабларига мосланиб, тиклanганлигини исбот қилади. Муаллифлар Иззат Султоннинг бу фикрини тўла маъқуллаб ва тасдиқлаб, тўғри хулосага келдилар. «Демак, К. Яшин драмани Ҳамзанинг ижодига асосланган ҳолда кенгайтириб қайта ишлаган...» (86-бет).

Энди асарнинг методи масаласига келсак, у социалистик реализм заминида яратилган. Ҳамза ҳаёт ҳақиқатидан, воқеаликдаги зиддиятлардан, турли типдаги инсонлар ўртасидаги курашдан келиб чиқиб, уларни ўз драмасига киритган. Хўш, энди айтингчи, бу ҳукмрон метод асосида ким асар ёзмаган? Чўлпон ёки Фитратми, Ойбек ёки Абдеулла Қаҳҳорми? Чўлпоннинг фақатгина «Замона хотини» пьесасини олинг, у социалистик реализмнинг ёрқин намунаси-ку! Замон талабини назарга олмасдан, масалага тарихийлик нуқтаи назаридан қарамасдан бу адибларни бирваракайига қоралашимиз керакми?

Ҳайронман, «Бой ила хизматчи» тикланиб, қайта саҳнага қўйилишининг қатағон қилинган ёзувчиларга нима алоқаси бор экан? Драманинг пайдо бўлиши нима учун адабиётни боши берк кўчага олиб кираркан. Аксинча, бу асар кўп қаламкашларни илҳомлантирди, янги ижодий режаларга сабаб бўлди. Бу борада улуғ адибимиз Ойбекнинг фикрини эслаб ўтайлик, «Бой ила хизматчи» менда сўнмас из, чуқур таассурот қолдирган... У ҳануз мисли йўқ драматург» («Қизил Ўзбекистон», 1961 йил, 11 февраль).

Бир ажойиб асар дунёга келган бўлса К. Яшиннинг нима айби бор? У пьесани «социалистик реализм мезонларига мослаб қайта» ишлаган дейиш ҳақорат эмасми? К. Яшин ҳеч қачон Ҳамза асарларининг руҳига, мазмунига тариқча ҳам шак келтирмаган. Ёзувчининг бу хайрли, савобли ишларини қадрига етишимиз, ардоқлашимиз лозим.

Дарсликда Ҳамзага яна бир жиддий айб қўйиб, ўлимига унинг ўзи сабабчи деган таассурот уйғотмоқчи бўладилар. «Истеъдодли шоир ва драматург, — деб ёзади муаллифлар, — ҳатто шу даражага бориб етдики, ижодий ишларини четга суриб қўйиб, водий аҳолисининг Шоҳимардондаги диний қадамжойи бўлган мозорни бузиш, руҳонийларга қарши кураш билан шуғулланди ва курашда қурбон бўлди» (92-бет).

Бу фикрга асло қўшилиб бўлмайди. Биринчидан Ҳамза ижод этишни йиғиштириб қўймаган. Иккинчидан эса, мозорни бузиш масаласини ҳеч қачон — ният қилмаган ва бузмаган. Унга ўт қўйганлар бидъатга, хурофотга муккасидан кетган шариат пешволари бўлган. Учинчидан, бир нарсани аниқ қилиб олайликки, кимки диндор руҳоний тоифасига тааллуқли бўлса, у адолатли, ҳақгўй, инсофли, ҳалол бўлавермайди. Эшон, домлалар, қозилар ичида ҳалол, покиза кишилар билан бир қаторда муттаҳам, риёкор юлғичлар ҳам йўқ эмас, эди. Ҳамза умуман динга қарши бўлган эмас. Аслида у худога, ислом ақидаларига ихлосу эътиқод қўйган ижодкор эди. Мана ижодидан бир мисол:

«Ҳамд ўқийлик сидқи дил
бирла худога барчамиз,
Ҳамд дурд айтиб Муҳаммад
Мустафога барчамиз.
Дин ривожи — чун очайлик
қўл дуога барчамиз,
Шояд ул еткурса етсак
муддаога барчамиз».

Шу сабабдан ҳам Ҳамза амалда динни инкор этиб, уни ниқоб қилиб олиб, фуқароларни алдаган, мутаҳҳамлик билан уларни шилган, жаҳолат, хурофот ботқоғига итарган ахлоқсиз кимсаларга қарши курашган, улар уни ёвузларча ҳалок қилишган. Бизнингча, дарсликда бу даҳшатли ҳодиса шу тарзда талқин қилинса адолатли бўларди.

Бундай нуқсонларидан қатъи назар С. Мирзаев, С. Шермуҳамедовлар яратган «қўлланма» ҳам, Н. Каримов, Б. Назиров, У. Норматов ёзган «Дарслик» ҳам Ҳамза ижоди ва ҳаётига янгича ёндошиш ва талқин қилиш жиҳатидан олдинга ташланган жиддий қадамдир.

Ҳафиз АБДУСАМАТОВ,
филология фанлари доктори.

ФАЙЗУЛЛА ХЎЖАЕВ: „МЕН ЯШАШНИ ИСТАЙМАН"...

Тошкентга қайтгач, хавфсирашлари бежиз эмаслиги аниқ бўлди. Жумҳурият НКВДсининг ҳушёр ходимлари собиқ ҳукумат раисининг уйига серқатнов бўлиб қолишганди. Демак, Вилоят Москвага бориб, арининг уясини қўзғатиб келган шекилли. Албатта, А. Вишинский унинг беодоблик қилганини шунчаки кечира олмаса керак! «Халқ душмани»нинг қизи хонани тарк этиши биланоқ, керакли жойларга сим қоқиб, тегишли кўрсатма берган кўринади. Зотан, унинг акс садоси Тошкентда баралла жаранглай бошлаганди.

Кўп ўтмай ички хизмат ходимлари Ф. Хўжаевнинг уйини тинтув қила бошлашди. Суд ҳукмига кўра, унинг шахсий буюмлари мусодара этилди. Начора, отасидан мерос қолган миллионларни ўзи икки қўллаб топширганди. Изловчилар қуйма олтинлар яна қолган бўлса керак, деган ўйда эди. Афсуски, уларнинг башорати ижобат бўлмади. Юз берган адолатсизликдан қониқмаган кўринади шекилли, хотини Малика Муҳаммаджонова ва қизи ҳибсга олинади. Энди НКВДнинг кучи суянчиғини йўқотган ожизаларга етганди. Икки аёл маҳбусга «халқ душмани»нинг оила аъзоси деган бемаъни айб қўйишади. Терговчилар М. Муҳаммаджоновани бот-бот сўроқ қилишиб, ундан кўпроқ уйдирма маълумот олиш ҳаракатида бўлишган. Ҳар гал унга:

— Бош тортишдан фойда йўқ, биз ҳаммасини биламиз. Агар бизга ёрдам бермасангиз, Сибирга бадарға қилиб, ит азобларини гарданингизга соламиз, — дея дўқ уришарди. Кўп вақт ўтмай она ва болани «учлик» қарори билан Сибирга бадарға қилишди. Ўша машъум кунлар азоби хусусида тадқиқотчи олим Мажид Ҳасановнинг «Файзулла Хўжаев» китобида Вилоят опа шундай ҳикоя қилганди:

— «Сибирь... Номи ўчсин, бу даҳшатли дўзахни, у дунё дўзахига ўт-аланга даҳшат солса, бу ёруғ дунёда Сибирь даҳшатлари инсон қалбини ларзага солиб келган. Сибирни Сибирь сургунларида бўлганларгина билади, холос. Онам меҳрибон, мунис, ёрига вафодор оддий деҳқон қизи эди. У сиёсатга унча аралашмаса ҳам кундалик ҳаёт воқеаларидан ақл-идрок билан хулоса чиқара оладиган оқил, одил, доно аёл эдилар. Ҳаётни севар, чеварликни қадрлар эдилар. Онамнинг ҳикоя қилишларича, мен дунёга келгач, исм қўйишда отам билан тортишиб қолган экан. Онам менга Жамила исмини қўймоқчи бўлганлар. Отам йўқ, қизимизнинг отини Вилоят қўямиз, у амир зулмидан озод ва бахтиёр яшаётган Бухоро вилоятининг энг бахтиёр фарзанди бўлсин, дея отимни Вилоят деб атабдилар. Минг афсуслар бўлсинки, тақдир мени — Бухоронинг «бахтли фарзанди»ни энг бахти қаролар гўшасига улоқтирди. Онам 1953 йилда даҳшатли Сибирнинг аёллар баракида уз қўлимда жон бердилар. Онаи-зоримнинг нозик танаси гўру-кафансиз Сибирь қор-бўронлари остида қолиб кетди. Отамнинг қай бир қийноқ ва азоблар билан ўлдирилганлигини билмайману, бироқ мунис ва меҳрибон онам билан бирга чеккан ҳадсиз азоб-уқубатларимни ҳаргиз унута олмайман, унутишга ҳақим йўқ. Онам ўлими олдида Сибирнинг даҳшатли совуқларида оғиз очолмай шамдек қотиб ўлгандан кўра, ўз юртингнинг жазирама иссиғида, майли, ташна ҳолда мажолсиз само юлдузлари, мусаффо осмону фалакни кўриб жон берганинг минг бор афзал, деган эди. Меҳрибон онамнинг совуқдан юзларида қотиб қолган ёш томчиларини қўлим билан артарканман, бошимизга бу машъум кунларни солган бемеҳр, одамхўр жаллодларга ич-ичимдан инграб лаънатлар айтардим. Уларни ер ютсин, дер эдим. Онам Сибирь қамоғида, ўлим олдидан титроқ қўлларини чўзиб, очлик, мажолсизликдан хиралашган кўзларини менга тикиб, «Мен ўлсам ҳам сен ўлмай, она юртим Бухорога бориб, юртим фарзандлари қўлида жон берсанг, мен ўзимни бахтиёр ҳис этардим, болам» дедилар. Онам Маликанинг ўлим олдидан айтган мана бу гаплари ҳамон қулоғимда ҳалқадай осиғлиқ: «Вилоят қизим, омон бўл, шўр пешонамизга шу қисмат ёзилган экан, қўлимиздан нима келарди, ер қаттиқ, осмон йироқ. Ойнинг ўн беши қоронғию, ўн беши ёруғ дейдилар, машойиқлар. Шоят адолат барқ уриб, сенинг юзингга озодлик, шодлик шабадалари урилса, мен гўрсиз чириган танамда руҳан шод бўлардим». Мадорсиз онамнинг бошқа гапларини айтишга мажоли етмади. У даҳшатга тушган одамдай кўзларини катта-катта очди-да, бирдан жон таслим этди».

Ф. Хўжаевнинг яккаю-ягона фарзанди «халқлар отаси»нинг ўлимидан сўнг оқланди. Аммо миллионлаб бегуноҳлар сафида озодликка чиққан бўлса ҳам, узоқ вақт рўшнолик кўрмади. Сиёсий маҳбуслар қаторида В. Хўжаева 1954 йили эмин-эркин туғилган юртига қайта олиш бахтидан маҳрум эди. Шу туфайли яна бир неча йиллар Қозоғистон даштларида яшириниб юришга мажбур бўлди. Тошкентга қайтгач, бутун умрини отасига бағишлашга аҳд қилди. Унинг ҳаётини ўрганишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Аммо бу юмуш ҳам осон кўчмади. Сталин ва Берия жисмонан йўқ бўлсада, аммо халқ онгини қўрқув тарк этмаганди. Оммага уқтирилган «халқ душмани» тушунчасидан холос бўлинмаганди. Шу туфайли жаҳаннамдан қайтганларни асоссиз қоралашлардан қутилиш силлиқ кўчмасди. В. Хўжаева қамоқдан чиқиб келгач, отаси учун неча бор туртки эшитганини эслай олмайди. Аммо ҳаммасига чидади ва бошлаган савобли ишини бир дақиқа ҳам тўхтатмади. Кутубхоналарда бўлиб, эски газета-журналларни, китобларни титди, хотираларни жамлади. Бу — келажак авлод учун зарурлигини аниқ сезди.

ХХ съезд шахсга сиғинишнинг жирканч кирдикорларини фош этди. Салкам 20 йил халқ назаридан ҳоли тутилган қатағон қурбонлари тақдири очиқ-ойдин баён этилди. 1956 йил 30 июнда шахсга сиғиниш ва унинг оқибатларини тугатиш ҳақида ҳукумат қарори қабул қилинади. Бу — ўша кездаги оламшумул воқеа эди. Тан олиш лозимки, тарих билмаган қатли омни ошкор этишнинг ўзи бўлгани йўқ. Бунинг учун катта тўсиқларни, қотиб қолган ақидаларни енгишга тўғри келди.

1956 йили октябрь ойида Тошкентда илк бор Ўзбекистон зиёлиларининг 1 съездини ўтказиш мўлжалланди. Унда шахсга сиғиниш ва унинг келиб чиқиши сабаблари хусусида биринчи марта очиқ маъруза қилиниши лозим эди. Бу масалада катта тайёргарлик ишлари олиб борилди. Таниқли давлат ва жамоат арбоби Нуриддин Муҳитдинов ўзининг 1995 йили «Ўзбекистон» нашриётида чоп этилган «Кремлда ўтган йилларим» китобида бу ҳақда атрофлича тўхталган.

* * *

...Уни саробга айланган ғоялар, пуч чиққан орзу-умидлар, беҳуда кўкка совурилган миллионлар хароб қилди. Тириклигини бағишлаган севимли иши умрига зомин бўлди. Бир умр талпинган жамият, кўз тиккан ҳокимият, кўкларга кўтариб улуғлаган коммунистик партия, сажда қилган доҳий Сталин ҳам уни дор остидан олиб қололмади. Бутун борлиғини тиккан тимсоллар унга панд берди. Шахсий душмани сифатида Амир Олимхон икки бор сиртдан ўлимга ҳукм қилганда ҳам, Оренбургда уя қуриб олган оқ гвардиячи дутовчилар пойига тушиб, куни битганини бичиб қўйишганда ҳам, Бухородаги кинохонада ғанимлар эшикни михлаб ўт қўйганда ҳам, унинг пешонасини нишонга олиб отишганда ҳам, Бокудаги автоҳалокатда ҳам омон қолганди. Аммо ўзи ардоқлаган ва ишонган одамлар отган ўқ уни ер билан битта қилди.

Ф. Хўжаев кўкрагига милтиқ тираб туришганда ҳам кўрган кунига, ўтган умрига ачинмади. Ёвузлар қаршисида асло тиз чўкмади. Дўстларини сотиб, ўз жонини сақлаб қолмади. Аксинча, тик туриб, ўз халқининг келажаги йўлида мангуликка бош қўйди. У сингари ёруғ кунлар насиб этмаган юртдошларимиз мерос қолдирган ҳур эпкинлар бугун баралла эсмоқда. Халқимиз жаҳон узра озод эл деб танилди. Унинг эрки ўз қўлига ўтди. Ўз байроғи, ўз рамзига эга бўлди. Ўзбек давлатчилиги тантана қилиб, унинг абадулабад яшашига асос солинди.

Адолат кеч бўлсада,қарор топмоқда. Халқимиз эрки учун курашганлар қисматига узоқ вақт бефарқ қаралгани очиқ-ойдин тан олинадиган кунлар насиб этди. Истиқлол туфайли мустақил давлатимиз ҳукумати бир қатор савоб ишларга бош-қош бўлмоқда. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бу йил атоқли давлат ва жамоат арбоби Файзулла Хўжаев таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш юзасидан қарор қабул қилиши нур устига аъло нур бўлди.

Зеро, тириклигида рўшнолик кўрмай, мангуликка бош қўйган халқимизнинг асл фарзанди хотирасини ўз ўрнига қўйиш ҳам қарз, ҳам фарздир. Модомики, шундай экан, ҳали қатағон даврда умри хазон бўлган қанчадан-қанча юртдошларимиз руҳини шод айламоқ даркор. Ҳужжатхоналарнинг темир сандиқларидаги шахсга сиғиниш йилларига оид маълумотларни очиқ-ойдин баён этмоқ вақти аллақачон келди. Бу ёғи энди ўзимизга боғлиқ. Узоқ йиллар эл назаридан ҳоли тутилган бор ҳақиқатни бугун баён этмасак, авлодлар олдидаги бурчимизга хиёнат қилган бўламиз. Яна бир вақтлардагидек ўзимизни алдаган, адолат юзига қора парда тортган бўламиз. Бунинг учун келажак авлод бизни кечирмайди. Дилимизни вайрон, тилимизни тумтоқ, фикримизни кемтик, кўзимизни сўқир, қулоғимизнинг кар бўлишига мажбур қилган беҳаловат даврлар ўтмишга айланди. На чора, биз истаймизми, истамаймизми ундан тона олмаймиз. Мозийни қандай бўлса шундай қабул қилишга мажбурмиз. Инсон ўз қисматидан ҳеч қачон қутила олмайди. У бир умр бамисоли соядек эргашиб юради.

Яна беором хаёллар қатли ом йилларига олиб кетади. Наломатлар бўлсинки, тарихда ақл бовар қилмайдиган даҳшатли воқеалар юз берди. Ўйлаб ўйинга етолмайсан ҳеч. Хўш, нега шундай бўлди? Нима учун ахир?! Наҳотки, ўша кезда миллионлаб бегуноҳ кишиларнинг ёстиғи қуритилган бўлса?! Э воҳ, улар орасида Файзулла Хўжаев борлигига ҳамон кўника олмайман. Чунки ғойибдан унинг мунгли нидоси қулоғимга чалинаверади:

«Мен яшашни истайман...
Мен яшашни истайман...
Мен яшашни истайман...»

Ислом УСМОНОВ.

(Охири. Боши ўтган сонларда)

Хоразм томонларда

«ШЎРКЎЛ»ДАГИ ТИР

Ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, она-Ватанга меҳр-муҳаббат уйғотиш бугуннинг муҳим сиёсий вазифаларидан бири. Негаки мустақил Ўзбекистон ўзининг соғлом, бардам, бақувват, ақл-заковатли ёшларига ишониб иш тутади. Ватанимиз обрў-эътиборини, жаҳон ҳамжамиятидаги ролини юксалтиришда ёшлар камарбаста бўлмоқлари зарур.

Вилоят мудофаа ишлар бошқармаси бу борада қатор ибратли ишларни амалга оширяпти. Мактаб, ҳунар техника билим юртларининг ёшлари, муқобил хизматдаги йигитлар ўтказилаётган тадбирларда фаол иштирок этмоқдалар.

Яқинда хайрли бир ишга қўл урилди. Илгарилари ўқ отиш машқларини ўтказиш учун Қорақалпоғистонга боришга тўғри келарди. Эндиликда бу мушкулнинг ечими топилди.

Янгиариқ тумани «Шўркўл» массивидаги дала ўқув майдонида ўқ отиш тири ишга туширилди.

ОНА МАДҲИ

Урганч шаҳридаги 4—сон ўрта мактабнинг ўнинчи синф ўқувчилари бу галги кечани оналарига бағишладилар. Меҳрибон, мўътабар онахонлар учун саҳна безатилди. Зал кўркам, гўзал кошонага айланди.

Она мадҳ этилганда эса залда сукунат ҳукмрон бўлди. Она алласи дилларга ҳаяжон солди. Ўқувчи-ёшлар ўз оналарининг меҳрибонлиги, гўзал ва чиройлиги, пазанда ва чеварлиги тўғрисида тўлқинланиб гапирдилар. Нигора Авезова, Равшанбек Йўлдошев, Сардорбек Авезов, Нигора Қиличева ушбу кечага файз киритдилар. Уларни чиқишлари оналар, мураббийлар томонидан илиқ кутиб олинди.

ЯХШИ ТАШКИЛОТЧИ БОР ЖОЙДА...

Хонқа туманидаги 35 — сон ўрта мактаб юқори синф ўқувчилари хайрия кунини ўтказиб, савоб бир ишнинг уддасидан чиқдилар.

Ўша куни ўқувчилар ўз қўллари билан тайёрлаган уй-рўзғор асбоблари, тиккан кийимлари, пиширилган пишириқларни савдога чиқардилар. Ундан тушган маблағга кам таъминланган оилаларнинг болалари учун кийим-кечаклар, ўқув қуроллари сотиб олди.

Ташкилотчи, тиниб-тинчимас ёш педагог Алишер Юсупов ўз ўқувчиларининг ва одамлар меҳр-муҳаббатини қозонмоқда.

Д. БЕКЖОНОВА.
«Туркистон» мухбири
Хоразм вилояти.

Қўрғонтепа тумани савдо ва ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти ўзининг 67 та савдо шахобчалари ва 10 та умумий овқатланиш корхоналари орқали аҳолига хизмат кўрсатиб келяпти.

Яқинда Қўрғонтепа тумани марказида ҳиссадорлик жамиятига қарашли иккита янги савдо маркази ишга тушди. Савдо марказларининг 10 тадан ортиқ бўлимлари бўлиб, уларда 1800 турдаги товарлар мавжуд. Бу ерда кунига мингдан ортиқ харидорга намунали савдо хизмати кўрсатиляпти.

Суратда: Янги савдо марказининг бўлимларида.

Ш. ОЛИМОВ олган сурат (ЎзА).

Президент фармонлари амалда

БОЗОРГА ЎХШАЙДИ АСЛИ БУ ДУНЁ...

Навоий шаҳар ҳокимлиги, ДСИ, сан — эпидтармоғи, ветеринария хизмати ҳамда «Туркистон» газетасининг Навоий шаҳри бозоридаги қўшма рейди

Инсон қўяётган қадам охиргисими ёки яна давом этадими? Буни у билмайди. Балки билмагани учун ҳам куфр ишларга қўл уради. Кимнидир алдайди, ҳеч ким билмайди, ёпиқлиг қозон ёпиғлиғича қолади, деб ўйлайди. Лекин, қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам очилиши мумкинлигини ва шунда мисқоллаб йиғилган обрў бир пасда йўқолишини англамайди. Балки «алдаётган» вақтида шу алдоқчиликдан сўнг «роҳат»ли ҳаёт кечиришини ўйлайди, холос. Шунинг учун ҳам жамият турмушини изга солгувчи қонунлар бор. Қонун эса бўйсунишни тақозо қилади. Кўҳна Кармана, ҳозирги Навоий шаҳрида ўтказилган рейдлар чоғида қонунга бўйсунишни пинҳоний истамаган бир гуруҳ одамлар қўлга тушди. Келинг, бу ҳақда батафсил сўз юритсагу, сўнг фалсафий мушоҳадаларга нуқта қўйсак...

...Қуёшли кунлардами ёки ҳаво булутми бозорга ўрганган одам эртароқ қимирлайди. Баҳодир Давуров ҳам азондан сифат гувоҳномалари бўлмаган ароқларни кўтариб Навоий Марказий бозоридаги растага келтириб териб қўйди-ю, олажак фойдасини хаёлан тақсимлади. Кайфияти кўтарилди ва тирсакларини растага тираб харидор кута бошлади. Афсуски, харидор ўрнига... Баҳодир Довуровнинг бугун «омади» келмади. Бироқ, Б. Довуровнинг важларида ҳам асос борга ўхшайди:

— Ароқларни текширувдан ўтказиш учун ҳар бир туридан биттадан намуна ва ҳар бир тури учун 2 ярим минг сўмдан пулни Навоий шаҳар сан-эпид тармоғига элтишим керак. Яна тўлғазиладиган қоғозларга пул тўлаш... Натижада, нархни оширишга тўғри келади, ҳолбуки, «Отчопар»дан ароқларни харид қилганимизда ҳар бир тури учун Тошкент шаҳар сан-эпид тармоғи гувоҳномасини олиб келамиз, аммо у ўтмайди, — дейди у.

Навоий шаҳридаги Ибн Сино кўчаси 37-уй, 87-хонадонда истиқомат қилгувчи Гулбаҳор Йўлдошева ҳам не-не орзу-умидларни юракка тугиб Марказий бозордаги ўзига тегишли растага келиб маҳсулотларни ёйди ва отнинг калласидек қулф осилган темир сандиқдан ароқларни олиб бир чеккадан териб қўябошлади. Г. Йўлдошева ўзининг растасидаги темир сандиққа қараб ишига пишиқлигига яна бир тасанно айтди-да илк дафъа бугун тонгда келган харидорнинг узатган пулини «ихлос» билан ароқлар устига уриб чиқди. «Баракасини берсин»... Қувончи узоққа чўзилмади. Рейддан хабар топган Гулбаҳор қонунга хилоф равишда сотаётган ароқларини темир сандиққа қулфлашга улгурди, сўнг «растанинг эгасини топиб келиш» учун кетдию, қайтиб келишни ёддан чиқарди.

«Сирли сандиқ» ҳаммани қизиқтириб қўйди. Қани ичида нима бор экан? У бизга ўз «сирларини» ошкор этгунча рейд бошқа расталарда давом этди.

Фарҳодбек Сатторовнинг умуман сотишга ҳуқуқи йўқ экан. Бу шахс Навоий шаҳар фахрийлар кенгаши томонидан Фароғат Сатторовага берилган рухсатнома асосида «фаолият» кўрсатаётган экан. Ҳолбуки, республика бўйича олди-сотди билан шуғулланувчи шахс Давлат солиқ инспекцияси (ДСИ) рўйхатидан ўтиб, белгиланган солиқни тўлаб бориши керак. Хўш, Фахрийлар кенгашининг олди-сотдига рухсат бериш ҳуқуқи борми ё йўқми? Наҳотки, истаган ташкилот олди-сотдига рухсат бераверса?

Марҳабо Ражабова бор-йўғи 2 дона видеодастани касса дафтарига қайд этмаган. Аммо, бу даромадни яширишнинг бир усули ва қимматга тушадигани...

Навбаҳор туман ДСИ бошлиғи Жумаевнинг имзоси қўйилмаган қайд гувоҳномасига «суяниб» иш кўраётган Шавкатжон Тоиров билан Нодира Собировалар сотаётган қайнатма гўшт (тушенка)ларнинг сифат гувоҳномаси йўқ. Бунинг устига қадоқланган банкалар негадир «шишган».

Бозорда қассоб Х. Муҳаммадиевни анча мард, оқил инсон деб билишади. Шунинг учун бўлса керак, у гўшт ўлчаётганда ҳеч ким ажабланмайди. Афсуски, Ҳ. Муҳаммадиевнинг ўзи анча босиқ, оғир бўлишига қарамай, у ўлчаётган 5 килолик тош анча «енгилтак» кўринади. Чунки, бу тоши қурғур инсофни ёддан чиқариб ҳар ўлчовдан 25 граммдан «уриб» қоларкан. Ҳ. Муҳаммадиевга тегишли тош «жиноий жавобгарликка тортиладиган» бўлди. Савдогар М. Аҳмедов дамба-дам тарози палласига қўяверганидан ялтираб кетган 2 килолик тош анча «ейилиб» кетибди. Бу тошнинг ҳам, эгасининг ҳам «суроби тўғриланди». Шундай қилиб, 20 та қўл тарозуси ва 16 та ўлчов тоши муомаладан чиқарилди.

Очиқ ҳавода балиқ пиширaётган якка тартибда фаолият кўрсатувчи ошпаз Ашраф Раҳмоновнинг ҳасратларини ҳам тингладик:

— Курялсиз, шароит йўқ. Қишда совуқ, ёзда... Начора. Бир ошхона қуриб олай десам, шаҳар лойиҳалаштириш бўлимига 201 квадрат метр жойга солинажак чойхона чизмаси учун «арзимас» 124 минг сўм тўлашим керак. Шунингдек, оқава қувурга, сув, газ, ерга... Хуллас, 124 мингнинг ўзига 2 та чойхона тикласа бўлади, — дейди А. Раҳмонов.

Мана, ниҳоят кечқурун соат 19 да Гулбаҳор Йўлдошевага қарашли растани қайта назорат қилиб, темир сандиқни очишга муваффақ бўлдик. Қайд гувоҳномасига Г. Йўлдошева деб ёзилган шахс ҳам шом қоронғусида «қора»сини кўрсатиб қолди. «Сирли сандиқ»дан 56 шиша ароқ, (булар ясамами ё йўқ, аниқланади) 5 шиша бир литрлик «Роял Америка» спирти, 27 дона «Киндер сюрприз» шоколади, 72 пачка «Прима» папирослари, 5120 сўм нақд пул ва бошқа майда-чуйдалар чиқди.

Хуллас, рейд иштирокчилари билан таништириш фурсати етди. Навоий вилоят ДСИ назоратчилари Абдулла Маматов, Шукурулло Шоназаров, Навоий шаҳар ДСИ махсус тафтиш назорат бўлими бошлиқ ўринбосари Олимжон Умаров, шаҳар санэпидтармоғи табиби Мавлуда Турдиқулова, санитар миршаби Санжар Пўлатов, шаҳар ветхизмат табиби Баҳодир Жамилов, ҳудуд миршаби Турсун Набиевлар ҳамкорлик қилишди.

Йўқ, ҳаётнинг барибир оқил ва одил ҳукми бор. Рейд чоғида қўлга тушган ва ушбу мақолада номлари тилга олинган қинғир ишнинг «этагидан тутганлар» сафига қўшилишни ким ҳам хоҳлайди, дейсиз. Тўғри, ҳали халқни ҳам, қонунларни ҳам «лақиллатиб юрибман» деб миййиғида кулиб юрганлар кўп. Тегирмон навбати билан... Навоий шаҳар ҳокимининг фармойишига биноан рейдлар давом этади.

Тўлқин ЁРҚУЛОВ,
«Туркистон» мухбири.

Фитрат таваллудининг 110 йиллиги олдидан

УЛУҒ МАЪРИФАТПАРВАР

Туркистондаги жадидчилик ҳаракатининг йирик намояндаларидан бири Фитрат маърифатпарвар курашчи сифатида туркий халқлар орасида ўчмас из қолдирди. Унинг «Мунозара», «Ҳинд сайёҳи» асарларида жамият тараққиётида маданий ривожланишнинг ўрни нечоғлик муҳим эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилган. Фитрат илмфан, ўқитиш ва ўқиш усулларининг замонавий руҳда олиб бориш зарурлигини, бу маърифатли халқ келажаги учун асосий қурол бўлиб хизмат қилишига алоҳида урғу беради. Ўша йилларда Истанбулда ёзиб, кам нусхада нашр қилинган бу асарлар, Бухоро тараққийпарвар зиёлилари, жадидчилик мактабларининг муаллимлари ўртасида оммавийлашиб «қўлмақўл» бўлиб кетади. Уларнинг Бухорода қандай йўллар билан тарқалганлиги ва таъсири тўғрисида С.Айний шундай ҳикоя қилади:

«Фитрат Истанбулга етишгандан бошлаб, бир ёқдан ўқимоққа ва бир ёқдан асар ёзмоққа киришди. Биринчи асари форсча «Мунозара»сида қадим жадид низолари муҳокама қилинди. Бу асар очиқ ва содда форсий тилда, Бухоро халқининг аҳвол руҳиятини назарга олиб, рўмон тариқинча ёзилғонликдан Бухоро халқига фавқулодда яхши таъсир қилди.

Фитрат афанди ўзининг моддий торлиғига қарамасдан асарни ўз харжи билан Истанбулда табҳ қилдириб, Бухорога юборди... Бир қисми йўлда қўлга тушиб йўқолди, қолганлари Бухородаги яширин жамият таъминоти билан Бухоро тараққийпарварлари мамлакатнинг ҳар томонига ва муҳим ўринларига тарқатдилар. Бухоро тараққийпарвар мударрисларидан Абдуқодир Махсум ушбу асардан юз эллик нусхани хуржунига тиқиб, Шаҳрисабз, Китоб, Чироқчи ва Яккабоғ томонларига элтиб тарқатди ва ўқий олмай тургон кимсаларга ўзи ўқиб берди. Рўмон тариқинча ёзилган «Сайёҳи ҳинди» асарида ҳам Бухоронинг илмий-сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий ҳоллари, гоҳ кулги, гоҳ жиддий бир йўл билан танқид қилинган эди. Ушбу асар ҳам... Бухорога келиб «Мунозара» дан ҳам яхшироқ ва муҳимроқ таъсир қилди». (С.Айний. «Бухоро инқилоби тарихи учун материаллари»).

Фитрат Бухорода чор охраникаси ва амир амалдорларининг тараққийпарвар зиёлиларга таъқиби ва назорати кучайган йилларда ҳам маърифат ва тараққиётни тарғиб қилиш ишларини тўхтатгани йўқ. 1917 йилда у Бокудаги маорифчи дўстлари ёрдамида ибтидоий мактабларнинг сўнгги синфлари учун мўлжаллаб ёзган «Ўқув»номли китобини нашрдан чиқарди. Бу қўлланма ўша йилларда Бухородагина эмас, Самарқанд, Тошкентда ҳам янги усул мактабларида фойдали тарбиявий китоблардан бири бўлиб қолди.

Инқилобдан сўнг Фитрат, Ф.Хўжаев билан биргаликда Тошкентга келади ва янги ўзбек маорифи, маданияти асосларини яратишга киришади. Ўзбек тили ва адабиёти, имло масалалари, ўқув дарсликлари, адабиёт тарихи ва назариясига оид бир қанча қўлланма, дарслик амалий ўқув китоблари ёзди. «Имло масаллари» (1919), «Ўзбек тилининг сарфи» (1925), «Нахв»и (1927), «Адабиёт қоидалари» (1926), «Ўзбек адабиёти намуналари» (1928) каби асарлари шулар жумласидандир. 1922 йилдан Бухоро халқ жумҳуриятининг маориф нозири сифатида Бухоро Республикаси ҳудудидаги барча ўзбек, тожик, туркман, маҳаллий яҳудий ва бошқа миллатларнинг болалари учун янги мактаб, маориф ўчоқлари очиш, муаллимларга қўлланмалар, методик ёрдамлар тайёрлашда катта ишлар олиб борди.

Шу йилларда Германия Туркияга талабалар юбориш, у ердаги илғор Европа таълим-тарбияси, илм-фан, техника сирларини ўрганиб, Туркистонда маориф маданиятни ривожлантирувчи маҳаллий миллий кадрлар тайёрлаш ташаббускорларидан бири бўлди.

Москвадаги СССР Фанлар Академияси қошидаги Шарқшунослик институтида 1924 йилдаёқ профессорлик унвонини олган Фитрат дунёга машҳур олимлар академик А.Самайлович, С.Малов, Е.Э.Бертелслар билан Ўрта Осиёда шарқшунос, туркшунос, адабиётшунос муаллимларни тайёрлашда ҳамкорлик қилади.

1937 йилдаги мудҳиш репрессияга қадар Ўрта Осиёнинг бўлғуси таниқли олимларига, адабиётшуносларига мураббийлик қилди.

Мустақиллигимиз шарофати билан халқимиз тарихидаги буюк сиймолар ҳаёти ва фаолияти қайта ўрганиляпти. Бу йил Президентимиз фармони билан буюк аллома Абдурауф Фитрат таваллудининг 110 йиллиги Республикамиз бўйлаб кенг миқёсда нишонланади.

Шерали ТУРДИЕВ, Ўзбекитстон Фанлар Академияси Алишер Навоий номидаги Адабиёт институти катта илмий ходими.

Бунчалар буюксан вафо шеваси

ХАЙРУЛЛО ПОЧЧАНИНГ БАХТИ

Йигит ҳам, қиз ҳам бир қишлоқнинг фарзандлари. Бандихон туманида уларни кўпчилик танийди. Бола эканларида ота-оналари «бўйлари чўзилиб қолса, бошларини қовуштириб қўямиз» дейишганди. Йиллар бир зумда зувуллаб ўтди-кетди. Йигит билан қиз ҳам... вақти келиб бир-бирига унаштирилишини қалбдан ҳис этиб, англаган ҳолда ўсдилар. Ҳатто қизга дугоналари ҳазиллашиб, «Ҳайрулло поччамизни қаранг, мўйлови қоп-қора бўлиб қолибди», дейишарди. Бунга жавобан оҳудек, хуркак ва иболи қиз «иби, уятинг борми қўй-а», деб қочар эди.

Умуман олганда, улар бир-бирларига кўнгил қўйишмаган. Шундай бўлсада турмуш қуриш ҳаёт талаби, дея ўз қисматларига бепарво қарашар эди...

Тўй ўтди.

Қишлоқ ёшлари эмасми, турмушнинг кечасию-кундуз ором бермайдиган бир дунё ташвишларига ўралашиб, анча йил ўтганини англамадилар. Бир-бирларига суяниб қолишган, нима иш бўлса, ўзаро маслаҳатлашиб ҳал этишар, ҳатто уларнинг иноқлигини кўрган айрим одамлар ҳайратдан ёқа ушлаб қўйишар эди. «Севмасдан ҳам аҳил яшаса бўлар экан-да...» Орадан ўн йиллар ўтиб кетди.

Лекин ўртада фарзанд бўлмади.

Хотини бир куни юрак ютиб сўз очди.

— Энди бундай юрманг, мен розиман... Уйланинг.

Ҳайруллонинг бадани музлаб кетгандек бўлди. У севимли хотинига термулиб туриб секингина деди:

— Бу гап иккинчи оғзингдан чиқса — мени хафа қиласан. Сенсиз яшаш — ҳаром.

Аёл ҳеч қачон бу ҳақда оғиз очмади. Анча йиллардан сўнг бир болани фарзандликка олдилар. Уни уйли-жойли қилишди.

Бугун уларнинг ёши олтмишни қоралаган. Тирикчиликлари эл қатори ўтиб турибди.

Муҳими, ҳаётни бир-бирисиз тасаввур ҳам қила олмайдилар. Бу ниманинг белгиси? Севгининг афсонавий қудратими? Ундай десак, ёшликда...

Ҳайрулла ака ва аёлининг ҳаёт дафтарини варақлар эканман ҳаёлга толаман. Ўйлай-ўйлай ўйимга етолмадим. Нега ёш оилаларнинг баъзиси кузги дарахтларнинг япроқлари сингари нозик, омонат? Ажралишлар шаҳар тугул қишлоқларда ҳам борлигининг туб илдизлари нимада экан?

Ҳаёт — ўткинчи карвон, дея юзаки муносабат билдириб, умрни айш-ишрат билан ўтказаётган баъзи пулдорлар босар-тусарини билмай қолмаяптимикан? Наҳотки бундай калта ўйлайдиганлар Ҳайрулло ака ва унинг аёли каби садоқатли, меҳр-оқибатли инсонлардан сабоқ олишни унутиб қўйишмоқда?

Жовли ХУШБОҚОВ, Сурхондарё вилояти.

Сенинг тенгдошинг

МУРҒАК ҚАЛБ НИДОСИ

Ватан ишқи, юрт туйғуси шу кўҳна заминимизни ҳар бир фуқаросини бирдек тўлқинлантириб келмоқда. Она юрт шарафи, қувончи, дарду муаммолари унинг фарзандлари қалбида акс-садо бераётгани бизни қувонтиради албатта.

Қашқадарё вилояти Муборак тумани Акмал Икромов номидаги 15-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Ўлмас Тўраевнинг таҳририятимизга йўллаган мактубида шундай муқаддас туйғуларнинг жўшқин эҳтироси сезилиб туради.

Улмас «Қизил китоб»га киритилган ўсимлик ва ҳайвонларнинг бугунги тақдири ҳақида қайғуради. Хусусан, Муборак шаҳрини неча йиллардан бери қум тўзонларидан ҳимоя қилиб келаётган саксовулзорлар айрим кимсалар томонидан ўтин тариқасида кесиб кетилаётганидан ташвишланади.

Улмас бизга мактабидаги «яшил ҳимоячилар» тўгарагининг фаолияти ҳақида ҳам батафсил ҳикоя қилган. Шунингдек, уларнинг мактабида соҳибқирон бобомиз Амир Темурнинг 660 йиллик тўйини нишонлаш учун катта тайёргарликлар кўрилаётган экан. «Ёш актёр» тўгараги иштирокчилари Абдулла Ориповнинг «Соҳибқирон» драмасидан парча саҳналаштирибдилар.

Биз қуйида Ўлмасжоннинг шеърий машқларидан бирини эътиборингизга ҳавола этмоқни лозим деб топдик:

ҚУТЛОВ

Қутлуғ тўйинг муборак,
Озод, эркин чаманим,
Олмос, ёқут ўлкамсан —
Менинг Она Ватаним.

Ёвлар сенга кўз тикди,
Ўлжа излаб беҳисоб.
Мангуберди, Широқлар
Қалқон бўлди ўша тоб.

Бобур азобда ўтди
Ўзга юртда — фироқда.
Энди ҳеч ким қуймасин
Юртим сендан йироқда.

Ўлмас ашъор битибди
Сенинг шараф-шонингга,
Дуо бергин, она юртим,
Мурғак шоир ўғлингга!

Ўлмас ТЎРАЕВ.

Санъатим — саодатим.

Сураткаш Муҳаммад АМИН.

Таҳририятга мактуб

ЖАМОЛИДДИН ОРЗУСИГА ЭРИШАДИМИ?!

Саховатли юртдошлар, у сизнинг ёрдамингизга муҳтож

Инсон билан инсон ўртасидаги муносабат энг аввало меҳр ҳамда мурувват, бир-бировга хайрихоҳлик, қийин дамларда қуллаш билан ўлчанади. Фалакнинг гардиши, тақдир тақозоси билан қийналган замондошимизга дуч келганимизда қўлимиздан келганича унинг дардига шерик, баҳоли қудрат елкадош бўлишга ҳаракат қиламиз.

Қорақалпоғистоннинг Беруний шаҳрида яшаётган ногирон йигит Жамолиддин Холмуродов билан учрашганимда, унинг хонадонида бўлганимда, аллақандай илинж бор қиёфасига боққанимда шу ҳолга тушдим. Жамолиддин бир орзу билан яшамоқда. Келинг, мазкур орзу хусусида кейинроқ тўхталайлик. Зеро, ўша орзусига эришиши билан боғлиқ масаланинг кўп жиҳати бор. Аслида йигитча ўзи ҳақида ёзиш шарт эмаслигини қайта-қайта таъкидлади. Аммо мен барибир қўлимга қалам олдим...

Мамлакатимизнинг барча жойларида бўлгани каби Хоразм ва Қорақалпоғистонда, шу жумладан, Беруний туманида миллий кураш спортнинг, халқ томошаларининг энг ардоқли турларидан бири ҳисобланади. Берунийдан номи кўп жойларга бориб етган полвонлар чиққан. Айниқса, туйларда полвонлар беллашуви қариялар кунглига завқ бағишласа,. жажжи болалар қалбига орзу чўғларини ташлайди. Жамолиддин ҳам митти болакай пайтидан бошлаб миллий курашга қизиқди. Биринчи бор ўз тенгдошлари билан майдонга чиққанида 3-синфда ўқир эди. Шундан то 11 синфга қадар у қатор ўқувчилар мусобақаларида қатнашди, совринли ўринларни олди.

Минг афсуски, муваффақият ҳам, зиёнзаҳмат ҳам қўша ҳолда келиши мумкин экан. Фалокат оёқ остидан чиқса, унга чора топилиши қийин. Ушанда у ўсмирлар орасида миллий кураш бўйича ўтказилаётган туман миқёсидаги беллашувда иштирок этаётган эди. Мана, унинг навбати келди. Секундлар... Курашда рақибингнинг курагини ерга теккизиш учун бирор ҳаракат ўйлаб топиш керак. Топди ҳам. Фақат тез, зарб билан ҳаракат қилиши лозим. У бутун маҳоратини ишга солиб рақибини ёнбошга олди, яшин тезлигида ҳаракат қилди. Аммо... бўйни қаттиқ қайрилиб, вужудида нимадир узилиб кетгандай бўлди. Кўз олди қоронғилашди...

Уни майдондан тўғри шифохонага олиб кетишди. У ердан Нукус, сўнгра Тошкент, ундан сўнг собиқ Иттифоқ даволаш муассасаларига олиб борилади. Ўсмирнинг бўйин томирлари, умуртқанинг бир қисми, орқа мия шикастланган экан. Етти йилдирки Насрулло ака билан Зуҳра опа Ҳожимуқондай полвон бўламан деб орзу-ҳавас қилган, тасодифий фалокат боис тўшакка михланиб қолган ўғлининг дардига шифо излайдилар. Собиқ Иттифоқ доирасида бормаган шифохоналари қолмади, ҳисоб. Ота-она ҳамон умидларини узишгани йўқ. Сўнгги марта юқори соғлиқни сақлаш муассасаларидан маслаҳат сўрашганида АҚШда бундай хасталикни даволаш имкониятлари кенгроқ эканлигини айтишди. Ота-онанинг кўзи олдида умид чироғи порлагандек бўлди. Фақат бунинг учун катта миқдорда маблағ, керак экан. Шундоқ ҳам 17 нафар аъзоси бор оиланинг бундай имкониятга эга бўлмаслиги кундуздек аён.

Бир томондан олиб қарасангиз, осмон узоқ, ер қаттиқ бўлиб туюлиши турган гап. Туман раҳбарияти, йирикроқ ташкилотлар қўллаб-қувватласа, ҳомийлар топилса, балки бу амалга ошириладиган ишдир. Қолаверса, бизда қанчадан-қанча жамоат ташкилотлари; «Экосан», «Соғлом авлод учун», «Маҳалла», «Наврўз», Қизил Ярим Ой каби жамғарма ҳамда жамиятлар бор. Улар ҳам қараб туришмас, ахир! Хайрия қиладиган якка шахслар топилиб қолар.

Жамолиддин Америкага бориб даволанадими? Ўз орзусига эришиб, яна кураш майдончасига қайтадими?

Келинг, ушбу саволга биргаликда жавоб излайлик!

Икром ХОЛМУРОДОВ, журналист.

АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИГА БАҒИШЛАБ

Покистон пойтахтидаги энг йирик «Мэриотта» меҳмонхонасида буюк саркарда Амир Темур таваллудига бағишланган тантанали анжуман бўлиб ўтди. Ушбу тадбир Ўзбекистон республикасининг Покистондаги элчихонаси ҳамда мамлакатдаги темурийлар жамияти фаоллари ташаббуси билан ўтказилди.

Анжуманда Ўзбекистон республикасининг Покистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Наим ҒОЙИБОВ Амир Темурнинг жаҳон тарихида тутган ўрни, темурийлар даврида фан ва маданият ҳамда савдо алоқаларининг юксак даражада ривожлангани тўғрисида сўзлади.

Анжуман иштирокчилари Покистон ва Марказий Осиё халқлари ўртасидаги сиёсий-иқтисодий, шунингдек, маданий алоқаларнинг ривожланишида Амир Темурнинг хизматлари беқиёс эканини таъкидладилар. Учрашувда Покистон ва Ўзбекистон халқларининг фақат тарихидагина уйғунлик бўлиб қолмай, балки улар ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик бугунги кунда ҳам тобора мустаҳкамланиб бораётгани қайд этилди.

«ЎЗБЕКДАВЦИРКИ» БИРЛАШМАСИ ТОШКЕНБОЙ ЭГАМБЕРДИЕВ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

(Хадра майдони)

Фурқат ЮНУСОВ ўргатган йўлбарслари, Рустам МАТЧОНОВ 5 метрли илон билан олишуви томошалари давом этади.

Томошаларда ўргатилган туялар, кучуклар, айиқлар, маймунлар, илонлар ва бошқа ҳайвонлар иштирокида кўрсатиладиган ўйинлар дам олувчиларга завқ-шавқ беради.

Томоша икки бўлимли, катта ва ранг-баранг дастурдан иборат.

Томошалар 19 апрель соат 14.00 ва 18.00 да ва 20, 21 апрелда соат 12.00 ва 15.00 да намойиш этилади.

Жамоа бўлиб кўриш учун буюртмалар қабул қилинади. Касса соат 10.00 дан 18.00 гача ишлайди.

Телефонлар: 44-35-91, 44-29-04.

Газета саҳифаланаётганда

ЎҒРИ БЕГОНА ЭМАС ЭКАН

Пойтахтимизнинг Миробод тумани ички ишлар ходимлари бу жиноятни очишда анча ўйланиб қолишди. Ўғирлик содир бўлган жой ва унга яқин бўлган объектлар орқали ёмон ниятдаги киши қандай ва қайси йўллар билан кириб келиши ўрганиб чиқилди. Охирги хулосага келинди. Ўғри ташқаридан келмаган. У шу ерлик ходимлардан бири бўлиши керак. У ердаги ходимларга билдирилмаган ҳолда кузатув олиб борилди. У ўзининг самарасини берди. Ўғирлик содир бўлгандан роппа-роса ўн кун ўтгач жиноят очилди. «Шарп-21100704» факс аккумулятори, 5 та автошинани ва 2 та аккумуляторни ўғирлаган киши шу ерда ишлайдиган А. Рафаэль бўлиб чиқди.

КЕЛГУСИ СОНДА:

- Тил дўстлик кўприги
- Қинғир йўлнинг оқибати

Муассис: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
Ҳомий: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир Абдуқодир НИЁЗОВ

ТАҲРИРИЯТ: Қабулхона — 36-56-58; хатлар бўлими — 36-54-65; тижорат бўлими — 33-79-69, 36-58-48; ижодкор ёшлар 36-57-52; котибият — 36-55-06.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. —— 0191
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми —— 2 табоқ. Тираж — 9839.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти ——21.00